UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra obchodního práva

Diplomová práce

Pojem a druhy směnek

Tomáš Moravec

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Marie Zahradníčková, Csc.

Praha, listopad 2013

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. listopadu 2013 Tomáš Moravec

Poděkování:

Tímto bych rád poděkoval JUDr. Marii Zahradníčkové, Csc. za odborné vedení mé práce a užitečné rady a podněty, které mi při psaní práce poskytla. Rád bych též poděkoval své přítelkyni a rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

Obsah 1

Úvod 4

1. Úvod do směnečného práva 5

1.1 Historický úvod 5

1.2 Vztah zákona směnečného a šekového k jiným právním předpisům 6

1.3 Charakteristika směnky 8

1.4 Základní funkce směnky 9

1.4.1 Směnky platební 9

1.4.2 Směnky ukládací 10

1.4.3 Směnky zajišťovací 10

2. Druhy směnek 12

2.1 Směnka cizí 12

2.2 Směnka vlastní 13

2.3 Redukované směnky 14

2.3.1 Směnka cizí na vlastní řad 14

2.3.2 Zastřená směnka vlastní 14

2.4 Blankosměnka 15

3. Účastníci směnečných vztahů 24

3.1 Subjektivita účastníků směnečněprávních vztahů 24

3.1.1 Aktivní způsobilost 25

3.1.2 Pasivní způsobilost 25

3.2 Výstavce 26

3.2.1 Výstavce směnky cizí 27

3.2.2 Výstavce směnky vlastní 28

3.3 Remitent 29
3.4 Směnečník 30
3.5 Akceptant 30
3.1 Osoby směnečného rukojemství 32
3.2 Účastníci směnečné indosace 33
3.3 Účastníci směnečné intervence 35
3.4 Domicilát 36
4. Náležitosti směnek 38
4.1 Náležitosti směnky cizí 40
4.1.1 Označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána 41
4.1.2 Bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu 45
4.1.3 Jméno toho, kdo má platit (směnečníka) 49
4.1.4 Údaj splatnosti 51
4.1.5 Údaj místa, kde má být placeno 60
4.1.6 Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno 66
4.1.7 Datum a místo vystavení směnky 68
4.1.8 Podpis výstavce 71
4.2 Náležitosti směnky vlastní 72
4.2.1 Označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána 73
4.2.2 Bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu 73
4.2.3 Údaj splatnosti 74
4.2.4 Údaj místa, kde má být placeno 74
4.2.5 Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno 74
4.2.6 Datum a místo vystavení směnky 75

4.2.7 Podpis výstavce 75

4.3 Směnky kombinující prvky směnek cizích a vlastních 75

Závěr 77

Seznam použitých zkratek 79

Seznam použité literatury a judikatury 80

Abstrakt – Pojem a druhy směnek 84

Abstract – The concept of a bill of exchange and promissory note 86

Klíčová slova/Key words 88

Úvod

Směnky jsou instrumentem, který je v dnešní společnosti hojně využíván, a to nejen v obchodních vztazích. Vzhledem k jejich přísně formální povaze je však nezbytné jim správně porozumět, než se s nimi člověk dostane do styku, jinak se vystavuje riziku případných problémů, kterých si zpočátku nemusí být vůbec vědom.

Samotný zákon směnečný a šekový č. 191/1950 Sb. je v českém právním řádu neobvyklým jevem. Zatímco jsou většinou právní předpisy houfně měněny desítkami novel, zákon směnečný a šekový doznal doposud novely pouze dvě. Tyto však navíc nepředstavují zásahy učiněné s úmyslem zlepšit kvalitu zákona, ale jedná se o nezbytné promítnutí legislativních změn v jiné oblasti právní úpravy. Důvodem neměnnosti úpravy směnečného práva je skutečnost, že při tvorbě tohoto zákona postupovali právní experti zcela prakticky a vyvarovali se zbytečné kazuistiky. Díky tomuto přístupu se může zdát zákon směnečný a šekový pro nezainteresovaného čtenáře nepřístupný, neboť do něj nelze nahlížet bez předchozí, alespoň elementární znalosti této problematiky, která byla získána zejména studiem odborné literatury.

Ačkoliv se to tak nemusí při pohledu na směnečné náležitosti uvedené v čl. I § 1 a čl. I § 75 ZSŠ zdát, není zcela jednoduché vytvořit směnku, která bude z hlediska svých náležitostí odpovídat požadavkům striktní právní úpravy – o tom koneckonců svědčí i obsáhlá judikatura, která se k problematice směnečných náležitostí vztahuje. Právě problematika směnečných náležitostí mě na směnkách zaujala nejvíce, neboť pouze správné porozumění těmto otázkám umožňuje vytvořit bezvadnou směnku, která vyhoví přísně formálním zákonným požadavkům. Z tohoto důvodu jsem zaměřil svoji práci hlavně na zkoumání jednotlivých směnečných náležitostí, a to za použití jak odborné literatury, tak judikatury, která je v tomto ohledu poměrně obsáhlá a reflektuje nejasnosti, které mohou při výkladu zákonných ustanovení upravujících směnečné náležitosti vzniknout. Je to totiž právě judikatura, která dává v mnohých případech odpovědi na otázky, jaký způsob uvedení směnečných náležitostí je ještě přípustný a jaký nikoliv.

Tato práce vychází z právního stavu účinnému k 1. listopadu roku 2013.

1. Úvod do směnečného práva

1.1 Historický úvod

V historii se směnka objevuje nejdříve v podobě směnky vlastní, a to ve 12. století v severoitalských městských republikách. Směnka (či tzv. *kambium*) byla prostředkem, který pomáhal obchodníkům pocházejícím z různých měst, obchodovat s partnery z města jiného, neboť směnky umožňovaly překonávat roztříštěnost měn a obchodníci navíc nebyli nuceni cestovat po tehdy ne zcela bezpečných cestách vybaveni hotovostí. V počáteční době plnily směnky funkci dnešních cestovních šeků.[1] Základem byla situace, kdy obchodník výměnou za hotovost v domácí měně od svého bankéře (tzv. *kampsora*) obdržel příslib, že tento bankéř sám či jeho obchodní partner v platebním místě zaplatí uvedenou částku přímo obchodníkovi, nebo osobě, kterou určí. Tento příslib měl tedy charakter směnky vlastní. Směnky cizí se začaly objevovat až na přelomu 13. a 14. století. Původně měly charakter doprovodné listiny k příslibu, který vystavil kampsor, přičemž v této listině byl obsažen příkaz k poskytnutí plnění, který kampsor adresoval svému obchodnímu partnerovi. Později získala doprovodná listina samostatný charakter a převažovala nad směnkou vlastní. Její vývoj byl de facto završen tím, že byla připuštěna její indosace, čímž se stala oběžným cenným papírem.[2]

V Československu došlo ke sjednocení do té doby roztříštěné směnečné úpravy až směnečným zákonem č. 1/1928 Sb.[3] (účinným od 10. 4. 1928 do 2. 1. 1945). Důležitou roli v dalším vývoji směnečného práva sehrála Ženevská směnečná konference, které se konala roku 1930. Její výsledek představují tři unifikační úmluvy – Úmluva o jednotném směnečném zákoně, Úmluva o střetech zákonů a Úmluva o směnečných poplatcích. Významnými jsou především dvě přílohy k Úmluvě o jednotném směnečném zákoně. První přílohu tvoří text samotného Jednotného směnečného zákona a druhou pak výhrady smluvních stran. Tyto úmluvy byly sice Československem podepsány, ale nikoliv ratifikovány. K přijetí jednotného ženevského směnečného práva na našem území tak došlo až na základě vládního nařízení

[1] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 163. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.
[2] Tamtéž s. 164.
[3] Zákon směnečný č. 1/1928 Sb. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

č. 111/1941 Sb., jednotný směnečný řád, které bylo účinné na území Protektorátu Čechy a Morava. Po skončení 2. světové války nastal zmatek, která z úprav má být použita. Vzhledem k čl. 1 a 2 Dekretu presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, o obnovení právního pořádku, publikovaným pod č. 30/1945 Sb.[4], zřejmě totiž neměly protektorátní směnečné předpisy takovou povahu, aby se staly neplatnými[5] a směnečný zákon č. 1/1928 Sb. nešlo považovat za právoplatně zrušený. Slovensko přijalo navíc během 2. světové války úpravu vlastní, taktéž vycházející z ženevského směnečného práva. Tato situace byla nakonec vyřešena přijetím nového zákona směnečného a šekového č. 191/1950 Sb.[6] (dále také jen „ZSŠ"). Tento dodnes účinný zákon se nese v duchu ženevského směnečného práva – jeho ustanovení čl. I § 1 - 78 transponují text Jednotného směnečného zákona a ustanovení čl. I § 92 - 98 pak Úmluvu o střetech zákonů. Z dnešního pohledu se zdá až neuvěřitelné, že byl tento zákon doposud novelizován pouze dvakrát. Nejedná se přitom ani o novely, které by představovaly vylepšení směnečného práva, ale pouze o novely reflektující jiné právní předpisy.[7] Tento zákon je nezvyklý také svým členěním, kdy je rozdělen na tři samostatně paragrafované články – článek I obsahuje úpravu směnek, článek II úpravu šeků a článek III pak ustanovení společná. Vzhledem k tomu, že naše právní úprava směnek je v podstatě převzatý Jednotný směnečný zákon včetně číslování jednotlivých ustanovení, je poměrně snadné orientovat se v právních úpravách zemí spadajících do okruhu ženevského směnečného práva.

1.2 Vztah zákona směnečného a šekového k jiným právním předpisům

Vzhledem k tomu, že směnka je cenným papírem, použije se pro ni vedle ZSŠ též úprava, jež je obsažena v zákoně č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů[8] (dále také jen „ZCP"). Ve vztahu k tomuto zákonu je ZSŠ

---

[4] Dostupné z: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-30.

[5] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 10. ISBN 978-80-7400-402-5.

[6] Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

[7] Zákon o poštovních službách č. 29/2000 Sb. a zákon č. 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím.

[8] Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.

zákonem zvláštním – platí tedy, že se použije v případech, kdy ZSŠ nestanoví něco jiného. ZCP však bude s účinností k 1. lednu 2014 nahrazen novou úpravou, obsaženou v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku[9] (dále také jen „NOZ“).

Pokud jde o směnečněprávní vztahy, je třeba zodpovědět otázku, který právní předpis bude pro tyto vztahy předpisem obecným, tedy alespoň do účinnosti NOZ, kdy tímto právním předpisem bude právě NOZ. Do té doby připadají v úvahu předpisy dva – jednak zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů[10] (dále také jen „ObčZ“), a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů[11] (dále také jen „ObchZ“). Dle všeho je tímto obecným předpisem do účinnosti NOZ právě účinný občanský zákoník, neboť vzhledem k tomu, že směnka je abstraktním cenným papírem, nemůže povaha kauzálního závazkového vztahu ovlivnit právní režim vztahu směnečněprávního. Použití úpravy § 261 ObchZ by přinášelo značné problémy, a to zejména v případě převodů směnky, neboť by se postavení účastníků směnečného vztahu týkajícího se téže směnky mohlo lišit podle toho, zda se jedná či nejedná o podnikatele. Pokud jde však o otázky, které účinný občanský zákoník neupravuje (např. otázky způsobilosti a jednatelských oprávnění), použije se jako obecný předpis též účinný obchodní zákoník. Co se týče právního režimu závazku tvořícího kauzu směnky, použije se pro jeho určení ustanovení § 261 ObchZ. Tomu odpovídá rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 8. 1999 sp. zn. 5 Cmo 189/99[12], ve kterém Vrchní soud uvedl následující: „*Směnečné závazkové právní vztahy se podobně jako jiné závazkové právní vztahy z cenných papírů, zejména v listinné podobě, sice v mnohém odlišují od smluvních závazkových vztahů, i pro ně však platí, není-li z jejich speciální právní úpravy patrné něco jiného nebo nevyplývá-li něco jiného z povahy věci, obecná právní úprava závazkových vztahů. Tu představuje podle okolností buďto sám občanský zákoník anebo občanský zákoník ve spojení se zákoníkem obchodním. Směnka je abstraktním platebním závazkem a tedy neztělesňuje žádný konkrétní obchod ani konkrétní vztah neobchodní. Není podstatné, kdo jsou právě účastníci směnky, neboť i to se může prostřednictvím indosace kdykoliv změnit. Konečně*

[9] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
[10] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
[11] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR.
[12] Dostupné z: http://www.beck-online.cz/.

není ani významné, k jakému kauzálnímu vztahu se směnka v jakékoliv funkci váže, neboť i tato okolnost zejména indosací ztrácí na významu (čl. I. § 17 zák. č. 191/1950 Sb.). Potom ovšem nelze tento abstraktní platební závazek podřadit též obchodnímu zákoníku, ale je nutno dospět k závěru, že obecnou úpravu směnečných závazkových vztahů je nutno hledat jen v občanském zákoníku."

Nový občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 do zákona směnečného a šekového nijak věcně nezasahuje. Rekodifikace soukromého práva však přináší změnu v tom ohledu, že kolizní úprava směnek a šeků obsažená původně v zákoně směnečném a šekovém (čl. I § 91 - 98 ZSŠ a čl. II § 69 - 75 ZSŠ) bude nově obsažena v novém zákoně o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb.[13] v § 31 - 32 a § 93 - 100.

1.3 Charakteristika směnky

Právní úprava neobsahuje žádnou legální definici směnky jako takové. Zákon o cenných papírech ji ve svém § 1 pouze uvádí ve výčtu cenných papírů.

Dle charakteru směnky ji lze definovat jako výlučně listinný cenný papír, jehož obsah je stanoven zákonem, a ve kterém výstavce dle druhu směnky buď přikazuje jinému, aby zaplatil, či sám slibuje zaplatit určitou peněžitou sumu.[14] Ze zákona se jedná o cenný papír na řad.[15] Bude-li však připojena rektadoložka[16], bude se jednat o cenný papír na jméno. Směnka je cenným papírem hlavním, obligačním znějícím na peněžité plnění a abstraktním – směnka přitom nemusí mít žádnou kauzu představující hospodářský důvod její emise, ale obvykle ji mít bude. Touto kauzou je zpravidla určitý právní vztah, ačkoliv tomu tak být nemusí. Abstraktnost směnky spočívá v tom, že se její kauza (existuje-li) nachází mimo směnečněprávní vztah a není v něm nijak vyjádřena[17] – směnečné vztahy nemají svůj původ v kauzální pohledávce, neboť tato pohledávka představuje pouze hybatele pro jejich založení. Směnku lze dále

[13] Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30. 5. 2013].
[14] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 173. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.
[15] Srov. čl. I § 11 odst. 1 ZSŠ.
[16] Srov. čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ.
[17] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 237. ISBN 978-807-2017-164.

klasifikovat jako cenný papír individuálně emitovaný, dokonalý (neboť práva z ní nelze vykonat mimo listinu) a vždy převoditelný.

1.4 Základní funkce směnky

Jak jsem již uvedl výše, původní účel směnky spočíval především ve směně a bezpečném převodu platebních prostředků. V současné době plní směnka funkci platební, zajišťovací, úvěrovou či ukládací, přičemž ze samotné listiny její funkce nemusí být vůbec patrná a cirkulací směnky se může měnit.

1.4.1 Směnky platební

Pokud jde o platební funkci směnek, rozlišují se dva typy, a to tzv. směnky pro soluto a pro solvendo.

Směnka pro soluto je daná jako platidlo. Tato směnka de facto nahrazuje placení prostřednictvím peněz, neboť směnečný vztah má přímý vliv na vztah kauzální. Jde o to, že dlužníkův závazek plynoucí z kauzální pohledávky zaniká okamžikem, kdy je směnka pro soluto emitována, neboť tím okamžikem dochází k soluci závazku, který dlužníkovi z kauzy vznikl. Nadále tedy trvá pouze závazek směnečný.

Směnka pro solvendo se liší od směnky pro soluto tím, že její emisí nedochází k zániku dlužníkova závazku z kauzální pohledávky – k tomu dochází až zaplacením směnečné sumy. Směnečněprávní vztah a kauzální pohledávka zde tedy existují paralelně vedle sebe. Směnka pro solvendo tak představuje nikoliv směnku danou jako platidlo, ale placení prostřednictvím směnky, které pro věřitele představuje určitou vyšší míru jistoty, že bude jeho pohledávka uspokojena. Ochranu dlužníka před tím, aby na něm bylo vyžadováno duplicitní plnění (tedy jak ze směnky, tak z kauzy), představuje § 334 ObchZ, který stanoví, že věřitel je oprávněn požadovat splnění peněžitého závazku na dlužníku podle smlouvy, jen když nemůže dosáhnout jeho splnění ze směnky. Toto ustanovení se však neuplatní tehdy, pokud se remitent sám zbavil možnosti uspokojení zaplacením směnečné sumy tím, že směnku převedl. Nový občanský zákoník obsahuje podobné, avšak dle mého názoru lépe a srozumitelněji formulované ustanovení § 1909 znějící: „*Použil-li dlužník ve shodě se smlouvou jako prostředek placení směnku, nemá vystavení směnky vliv na trvání peněžitého dluhu, ale věřitel může na dlužníku požadovat plnění dluhu, jen nemohl-li dosáhnout splnění*

ze směnky; pokud však věřitel splnění dosáhl, považuje se dluh za splněný již vystavením směnky.“ Tímto nově formulovaným ustanovením naprosto přesně a jasně vyjádřena podstata směnky pro solvendo, a to včetně stanovení, že se kauzální závazek považuje za splněný zpětně k okamžiku emise směnky (tak tomu je i nyní, avšak obchodní zákoník to neuvádí výslovně).

Pokud by vznikla pochybnost o tom, zda byla uvedená směnka vystavena pro soluto či pro solvendo, bude na místě uplatnit ustanovení § 516 odst. 2 ObčZ, z nějž vyplývá, že by se v takovém případě směnka považovala za směnku pro solvendo. V NOZ taková úprava vyplývá z ustanovení § 1902.

1.4.2 Směnky ukládací

Tyto směnky jsou vystavovány jako tzv. bankovní depozitní směnky, jejichž princip spočívá v tom, že klient proti složení hotovosti získá od banky její směnku vlastní, kde banka slibuje zaplatit směnečný peníz v době splatnosti takové směnky. Podstata spočívá v tom, že tato směnka obsahuje úrokovou doložku, která zajišťuje zhodnocení směnečné sumy, nebo je uvedena směnečná suma vyšší, než jaká byla hotovost poskytnutá klientem bance. Tato směnka tak umožňuje klientovi zhodnotit prostředky, které bance zapůjčil. Před splatností však může stále se směnkou disponovat, proto není vyloučeno, aby tuto směnku dále převedl a získal za ní plnění již před splatností.

1.4.3 Směnky zajišťovací

Směnka coby prostředek zajištění představuje v současné době převažující funkci, kterou směnky plní. Podstata těchto směnek spočívá v tom, že práva z nich lze vykonat, pokud nebude uspokojena kauzální pohledávka, k jejímuž zajištění byly směnky emitovány. Pro dlužníka by ale mohla problematická situace nastat v případě, že kauzální pohledávku uspokojí a věřitel přesto zajišťovací směnku indosuje – vzhledem k tomu, že směnka je cenným papírem abstraktním, nic nebrání novému majiteli, aby práva ze směnky uplatnil – případné nechráněné nabytí směnky novým majitelem by pak musel prokazovat dlužník. S ohledem na tuto skutečnost je vhodné, aby výstavce směnku opatřil rektadoložkou a učinil z ní tak cenný papír na jméno, neboť si tak zajistí zachování námitek vůči novému majiteli směnky. Pokud by však

měla být zachována forma směnky coby cenného papíru na řad, může na ni být umístěna pro posílení dlužníkovy pozice při dokazování doložka značící, že se jedná o směnku zajišťovací.

Na rozdíl od směnky pro solvendo, kde je poskytnutí plnění ze směnky zamýšleno již od počátku, slouží zajišťovací směnka pouze jako potencionální hrozba v případě, kdy by dlužník závazek z kauzy nesplnil.[18]

[18] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 288. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

2. Druhy směnek

Zákon směnečný a šekový výslovně upravuje dva druhy směnek – na prvním místě směnku cizí, která je upravena v čl. I části prvé § 1 a následujících ZŠŠ, a směnku vlastní, která je upravena v čl. I části druhé § 75 a následujících ZŠŠ. Zákon směnečný a šekový však u směnky vlastní stanoví, že pro ni též platí některá ustanovení daná pro cizí směnku, neodporuje-li to její povaze.[19] Ze skutečnosti, že je zákonem upravena na prvním místě směnka cizí, však neplyne, že by tato směnka byla hierarchicky nadřazena směnce vlastní. Tyto druhy směnek jsou zcela rovnocennými typy, které se od sebe odlišují především dvěma aspekty – tím prvním je odlišný počet účastníku směnečného vztahu, tím druhým pak jádro projevu vůle výstavce směnky, kterým je v případě směnky cizí výstavcův platební příkaz a v případě směnky vlastní výstavcův platební slib.

2.1 Směnka cizí

Směnka cizí bývá někdy označována též jako „*trata*“ – toto označení ale není synonymem pro tuto směnku, neboť se nejedná o označení používané výlučně pro ni, ale též pro šeky[20] (v této práci však používám pojem „*trata*“ výlučně pro označení směnky cizí). Pro směnku cizí je charakteristické, že výstavce (*trasant*) přikazuje[21] jiné osobě (směnečníkovi – *trasátovi*), aby při splatnosti směnky zaplatil směnečný peníz *remitentovi*, tedy osobě, které nebo na jejíž řad má být podle směnky plněno. Tratu lze poměrně jednoduše rozeznat, neboť obsažený příkaz je obvykle formulován slovy „*zaplaťte za tuto směnku na řad pana XY*“.

Tento druh směnky je charakteristický skutečností, že se směnečného vztahu účastní nejméně tři osoby (pakliže se nejedná o redukovanou směnku cizí – srov. výklad níže). Těmito třemi osobami jsou, jak již bylo naznačeno výše, výstavce (*trasant*), který má postavení vedlejšího, tzv. postižního směnečného dlužníka, dále pak směnečník (*trasát)*, který je až do okamžiku akceptace směnky pouze latentním směnečným dlužníkem (akceptací se stává hlavním směnečným dlužníkem), a nakonec osoba, které

[19] Srov. čl. I § 77 ZSŠ.
[20] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 61. ISBN 978-80-7400-402-5.
[21] Srov. čl. I § 1 bod 2. ZSŠ.

nebo na jejíž řad má být placeno (*remitent*). Bezpodmínečný příkaz trasanta zaplatit remitentovi určitou peněžitou sumu zavazuje trasáta až od okamžiku jeho akceptace směnky, ke které stačí pouhý podpis. Tento akcept samozřejmě není možné žádným způsobem vynutit a záleží tak pouze na vůli trasáta, zda se směnečně zaváže a stane se hlavní dlužníkem ze směnky či nikoliv. Trata má pro remitenta podstatnou výhodu spočívající v možnosti uspokojit svůj nárok ze směnky na výstavci směnky pro případ, kdy by trasát směnku neakceptoval či nezaplatil, neboť výstavce má postavení vedlejšího směnečného dlužníka[22]. Blíže bude o účastnících směnečných vztahů pojednáno ve třetí kapitole této práce.

Přestože se směnky řadí mezi cenné papíry abstraktní, reálný důvod pro jejich vystavení v praxi obvykle existuje. Tímto důvodem je nejčastěji situace, kdy je výstavce směnky věřitelem trasáta a zároveň dlužníkem remitenta. Vystavením směnky cizí tak může výstavce zprostředkovat tok peněžních prostředků přímo mezi trasátem a remitentem, čímž se může vyhnout situaci, kdy by musel napřed čekat na platbu od trasáta, a až poté těmito peněžními prostředky uspokojit pohledávku remitenta vůči své osobě. Emise traty tedy umožňuje podstatným způsobem zjednodušit platební vztah mezi stranami a tato skutečnost je také důvodem, proč si v obchodních stycích směnka cizí získala větší přízeň než směnka vlastní, neboť v praxi umožňuje obchodovat s minimálním kapitálem.[23]

2.2 Směnka vlastní

Ve své základní podobě má tato směnka pouze dva účastníky, kterými jsou výstavce a věřitel (remitent). Směnka vlastní je směnkou, která obsahuje bezpodmínečný slib[24] výstavce, že věřiteli zaplatí určitou peněžitou sumu. Slib může být formulován např. slovy „*zaplatím za tuto směnku na řad pana XY*“. Ve své podstatě se tedy jedná o dlužnické prohlášení, ve kterém se výstavce jako přímý dlužník ze směnky zavazuje zaplatit směnečný peníz věřiteli při splatnosti směnky.

---

[22] Srov. čl. I § 9 ZSŠ.
[23] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 62. ISBN 978-80-7400-402-5.
[24] Srov. čl. I § 75 bod 2. ZSŠ.

2.3 Redukované směnky

Redukované směnky neboli směnky s atypickým počtem účastníků nejsou dalším samostatným druhem směnek, ale jedná se vždy o směnky cizí, jejichž počet účastníků je fakticky snížen. Vzhledem k tomu, že u směnky vlastní jsou účastníky základního směnečněprávního vztahu pouze dvě osoby, nepřipadá u takové směnky redukce počtu účastníků v úvahu. Okruh účastníků redukované směnky cizí (trasant, trasát a remitent – viz výklad výše) se nemění, ale nastává situace, kdy jedna osoba zastává ve směnečném vztahu dva posty, přičemž jedním z nich je vždy post výstavce směnky. Podle toho, zda je výstavce směnky zároveň také trasátem či remitentem rozlišujeme redukované směnky na směnku cizí na vlastní řad a zastřenou směnku vlastní.

2.3.1 Směnka cizí na vlastní řad

Směnka cizí na vlastní řad je charakteristická tím, že výstavce sám sebe určí za remitenta.[25] Tento zvláštní druh traty obsahuje bezpodmínečný příkaz výstavce, aby směnečník zaplatil směnečný peníz právě jemu jako remitentovi. Tato směnka může být formálně upravena tak, že výstavce uvede své jméno na místě remitenta, nebo zformuluje bezpodmínečný příkaz k zaplacení směnečného peníze např. slovy „*zaplaťte za tuto směnku na řad můj vlastní*“. Vzhledem k tomu, že výstavce nemůže být sám sobě vedlejším dlužníkem ze směnky, není z takovéto směnky do jejího akceptu nikdo směnečně zavázán.

2.3.2 Zastřená směnka vlastní

Tento druh redukované cizí směnky je de facto směnkou vlastní, neboť výstavce této směnky sám sebe situuje do postavení směnečníka.[26] Jedná se o směnku, ve které výstavce bezpodmínečně přikazuje sám sobě jako směnečníkovi zaplatit směnečný peníz remitentovi. Až do okamžiku akceptu směnky je výstavce této směnky dlužníkem vedlejším, a až okamžikem akceptu se stává dlužníkem hlavním. Z tohoto důvodu je třeba, aby i tato směnka byla směnečníkem akceptována, neboť pouhý podpis výstavce

[25] Srov. čl. I § 3 odst. 1 ZSŠ.
[26] Srov. čl. I § 3 odst. 2 ZSŠ.

nemá účinky akceptu takové směnky. Pakliže by směnka nebyla akceptována, hrozí zde nebezpečí ztráty postižních práv v důsledku zmeškání lhůt.[27]

2.4 Blankosměnka

Hned na úvod je třeba zmínit, že blankosměnka (jinak též také „*bianco směnka*“ a terminologií ZSŠ „*směnka, která byla při vydání neúplná*“) stejně jako redukované směnky není zvláštním druhem směnky vedle směnky cizí a směnky vlastní. V případě blankosměnky se vždy bude jednat buď o směnku cizí, nebo o směnku vlastní, která je specifická tím, že při svém vydání není v celém rozsahu vyplněna a obsahuje tedy bílá místa, kam mají být vepsány další směnečné náležitosti či doložky (odtud slovo blanko-/bianco směnka – blanc/bianco = bílý). De facto se tedy jedná o jakýsi zárodek budoucí směnky, ovšem toto označení není zcela přesné, neboť může mít i podobu směnky, která má všechny zákonem požadované náležitosti, ale postrádá jednu či více nepovinných směnečných doložek, které na ni mají být připojeny později.

Co se týče zákonné úpravy blankosměnky, zvláštností je, že ZSŠ neobsahuje její přímou úpravu – jediné ustanovení, které se blankosměnky dotýká, je čl. I § 10 ZSŠ, který používá pojem „*směnka, která byla při vydání neúplná*“. I toto ustanovení se však týká blankosměnky pouze nepřímo, neboť upravuje pouze případné námitky směnečného dlužníka v případě, že směnka, která byla při vydání neúplná, nebyla vyplněna tak, jak bylo ujednáno. Právě z tohoto jediného ustanovení ZSŠ, které je použitelné jak pro směnku cizí, tak pro směnku vlastní[28], lze dovodit možnost platné blankosměnky emitovat. Úprava všech ostatních otázek tedy připadá právní teorii a judikatuře, a to včetně samotné definice blankosměnky.

Blankosměnku jako takovou určuje několik specifických znaků. Prvním tímto znakem je, že se jedná o podepsanou listinu. Je irelevantní, zda je tato listina podepsána potencionálním dlužníkem přímým či nepřímým (dále také jako „blankopodpisatel“). Právě podpis je nezbytným minimem, kterým musí být blankosměnka opatřena. V závislosti na tom, kdo je blankopodpisatelem, a tedy i emitentem blankosměnky, lze rozlišit několik jejích druhů.

---

[27] Srov. čl. I § 53 ZSŠ.
[28] Srov. čl. I § 77 odst. 2 in fine ZSŠ.

První a nejčastější variantou je blankosměnka emitovaná blankovýstavcem jakožto nevyplněná základní směnka. V případě, že byla blankosměnka emitována blankovýstavcem jako směnka cizí, stane se blankovýstavce po doplnění všech chybějících náležitostí blankosměnky nepřímým směnečným dlužníkem, a to zpětně k okamžiku její emise. Pakliže by byla blankovýstavcem emitována vlastní blankosměnka, ocitne se vyplněním směnky zpětně k okamžiku emise hlavním směnečným dlužníkem.

Druhým typem blankosměnky je pak blankosměnka emitovaná v podobě tzv. blankoavalu, tzn. jako listina obsahující při své emisi podpis blankoavalisty, který je tak i jejím emitentem. Taková směnka obsahuje pouze rukojemské prohlášení a nevyplněnou částí je celá základní směnka[29].

Třetím a posledním typem blankosměnky je blankosměnka emitovaná formou tzv. blankoakceptu. Takto emitovaná blankosměnka je při své emisi opatřena podpisem akceptanta, který je zároveň jejím emitentem, a podpis výstavce je na směnku doplněn až později. Jak již plyne z dřívějšího výkladu ke směnce cizí, připadá tato varianta v úvahu pouze u směnky cizí, neboť pouze tato je akceptována.

Druhým definičním znakem blankosměnky je skutečnost, že je tato listina určena za směnku, tedy blankopodpisatel i nabyvatel listiny ji jako směnku chápou, přičemž je bezvýznamné, zda tato listina jako platná směnka obstojí či nikoliv. Otázkou je, zda jako blankosměnka obstojí čistý list papíru, bude-li opatřen pouze podpisem blankopodpisatele. V literatuře se setkáme s názory, že i tato varianta je přípustná[30], ale výjimkou nejsou ani názory opačné[31]. Sám se přikláním spíše k názoru, že za platnou blankosměnku je třeba přijmout i list papíru, který je opatřen příslušným podpisem, pakliže bylo úmyslem blankopodpisatele vydání blankosměnky. Není požadavkem zákona, aby listina byla jako směnka nadepsána a takový požadavek nevyplývá ani z judikatury. Navíc je nutné podotknout, že pouhé nadepsání listiny slovem „*směnka*“ by stejně nemělo žádný vliv (o tom bude pojednáno v kapitole věnující se náležitostem směnky, konkrétně ve výkladu ke směnečné klauzuli). Je zřejmé, že situace, kdy by

[29] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 84-85. ISBN 978-807-2017-164.

[30] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 202. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

[31] Dědič, Jan et al. *Právo cenných papírů a kapitálového trhu*; Prospektum: Praha, 1999, s.140. ISBN 80-7175-084-0.

blankosměnka měla podobu čistého listu papíru, na kterém by se nacházel pouze podpis blankopodpisatele, bude spíše ojedinělou. V praxi bude z listiny zpravidla patrné, že se jedná o neúplnou směnku. K odstranění pochybností je vhodné použít při vydání blankosměnky směnečných formulářů.

V pořadí třetím charakteristickým znakem blankosměnky je skutečnost, že směnka byla vydána jako neúplná, a to nikoliv omylem či z roztržitosti, ale úmyslně. Je třeba poznamenat, že tato neúplnost musí být zamýšlena pouze jako neúplnost dočasná, která bude v budoucnosti odstraněna vyplněním prázdných míst. Právě subjektivní stránka v podobě úmyslu emitovat neúplnou směnku při vydání blankosměnky způsobuje, že po následném doplnění se tato listina stane ex tunc ke dni své emise platnou směnkou a nebude se jednat o případ, kdy by listina nebyla platná jako směnka podle čl. I § 2 ZSŠ v případě směnky cizí, resp. podle čl. I § 76 ZSŠ v případě směnky vlastní – v takovém případě totiž není možné zhojit neplatnost takové listiny jako směnky následným doplněním chybějících náležitostí. V tomto kontextu bych rád poznamenal, že nesprávný by byl závěr, že blankosměnku je možné vydat pouze v rozsahu čl. I § 2 ZSŠ resp. čl. I § 76 ZSŠ, neboť blanka na směnce se mohou týkat i jiných údajů, než těch, které jsou ve zmíněných ustanoveních uvedena.[32] Jak jsem již uvedl dříve, neúplnost blankosměnky nemusí spočívat pouze v absenci jedné či více podstatných směnečných náležitosti, ale postačí absence fakultativní směnečné doložky, jejíž pozdější doplnění bylo vydatelem blankosměnky zamýšleno. V takovém případě není blankosměnka platnou směnkou i přes skutečnost, že obsahuje všechny zákonem požadované náležitosti, a směnkou se stane až následným doplněním chybějící doložky osobou k tomu oprávněnou.[33] V takovém případě může být pro případné další majitele obtížné rozeznat, že se jim dostala do rukou blankosměnka, neboť na první pohled bude tato listina budit dojem hotové směnky se všemi potřebnými náležitostmi. Obdobný problém by mohl nastat v případě, kdy by chybějícím údajem v blankosměnce byl údaj splatnosti takovéto směnky, neboť v případě chybějící splatnosti stanoví ZSŠ,

[32] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 483/2002. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/.

[33] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 83. ISBN 978-807-2017-164.

že se jedná o směnku splatnou na viděnou.[34] Tato fikce splatnosti směnky se však v případě blankosměnky, do níž má být doplněn datum splatnosti, neuplatní.[35]

Čtvrtým a posledním znakem blankosměnky je nutnost existence dohody, kterou je k dané blankosměnce zřízeno směnečné vyplňovací právo. Z dikce čl. I § 10 ZSŠ vyplývá, že se musí jednat právě o dohodu („*vyplněna tak, jak bylo ujednáno*") – není tedy možné, aby blankopodpisatel toto právo udělil nabyvateli svým jednostranným prohlášením. Dohodu o směnečném vyplňovacím právu uzavírá blankopodpisatel, který je vydatelem blankosměnky, s jejím nabyvatelem, a je jí reflektována vůle, aby byla směnka, která byla záměrně emitována jako neúplná, doplněna na perfektní směnku. Tato smlouva není ZSŠ ani jinými právními předpisy nijak upravena. Z tohoto důvodu je nutné na ni hledět jako na smlouvu inominátní[36], což má za následek to, že může být uzavřena v jakékoliv formě a připadá tedy v úvahu i varianta konkludentního uzavření této smlouvy předáním blankosměnky a jejím převzetím remitentem. Z judikatury[37] vyplývá i řešení situace, kdy bylo směnečné vyplňovací právo zřízeno písemnou dohodou pouze k některým blankům – v případě tohoto judikátu byly blanky směnečná suma, datum splatnosti a datum vystavení, přičemž písemná dohoda obsahovala výslovné oprávnění k doplnění směnečné sumy a data splatnosti. Nejvyšší soud zde dovodil, že předáním takové blankosměnky remitentovi vzniká konkludentně též právo k vyplnění data vystavení, a to vedle vyplňovacího práva založeného dohodou.

V praxi bývá smlouva o směnečném vyplňovacím právu připojena např. ke smlouvě, ze které vyplývá kauzální pohledávka, k níž se blankosměnka vztahuje. V takovém případě se však nejedná o součást smlouvy o kauzální pohledávce, ale o samostatnou smlouvu sepsanou na téže listině. Na základě smlouvy o směnečném

---

[34] Srov. čl. I § 2 odst. 2 ZSŠ resp. čl. I § 76 odst. 2 ZSŠ.

[35] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 117. ISBN 978-80-7400-402-5.

[36] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001, uveřejněný pod č. 62/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/. V tomto rozsudku se Nejvyšší soud plně ztotožnil se závěry odvolacího soudu, že dohoda o směnečném vyplňovacím právu není právními předpisy nijak upravena a jedná se tedy o inominátní smlouvu, pro níž není určena žádná forma. Dále bylo konstatováno, že je-li na směnce podepsáno více dlužníků, musí být tato smlouva uzavřena se všemi, přičemž se tak může stát tak, že bude jedna smlouva uzavřena s účinky pro všechny dlužníky, popřípadě bude s každým z dlužníků uzavřena smlouva zvláštní – v takovém případě může mít vyplňovací oprávnění pro každého z dlužníků různý obsah.

[37] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1621/2006. Dostupné z http://www.nsoud.cz/.

vyplňovacím právu vzniká právo majitele blankosměnky vyplnit blanka v souladu s touto smlouvou a přeměnit tím nehotovou listinu v dokonalý cenný papír. Rozsah vyplňovacího oprávnění je určen právě prázdnými místy na směnce a smlouvou. Pokud by byla dohoda uzavřena konkludentně předáním blankosměnky nabyvateli bez dalšího, bude rozsah vyplňovacího oprávnění vyplývat z toho, co je mezi stranami obvyklé, přičemž se přihlédne ke kauzální smlouvě.[38] Obsah vyplňovacího práva však lze po celou dobu jeho trvání měnit na základě dohody stran. Majitel musí být nutně nositelem tohoto práva, aby mohl blankosměnku vyplnit. Lze si však představit i situaci, kdy bude dohodnuto předání blankosměnky do úschovy třetí osoby s tím, že tato osoba ji v souladu s ujednáním vyplní a poté předá věřiteli.[39] Doplnění blanka osobou, která k tomu není oprávněna, není vyplněním blanka, ale změnou textu směnky ve smyslu čl. I § 69 ZSŠ se všemi následky tam uvedenými.

Vyplňovací směnečné právo nelze zařadit mezi směnečná práva - jde o zvláštní právo sui generis, které není ani právem věcným ani právem smluvním. Jedná se o oprávnění „utvářecí“[40], které je neodvolatelné a dále převoditelné[41]. Ve vztahu k převodu tohoto práva nelze opomenout skutečnost, že jeho akcesorický poměr k blankosměnce má za následek možnost převodu tohoto práva pouze s převodem blankosměnky, ať už se jedná o převod indosací či cessí v případě, že má blankosměnka povahu rektasměnky. Jedná se o právo, které není do blankosměnky inkorporováno, ale právo stojící nerozlučně vedle ní a sdílející její osud.

Co se týče způsobu zániku směnečného vyplňovacího práva, tak v první řadě je nutno zmínit konzumaci tohoto práva. Vyplňovací právo je konzumováno jeho využitím, tedy doplněním blankosměnky. Po konzumaci tohoto práva již nelze doplněné údaje dále měnit. Není nutné konzumovat celé právo ihned, ale doplnění lze provést ve více fázích – není vyloučena ani situace, kdy bude vyplňovací právo konzumováno tak, že chybějící směnečné náležitosti či doložky bude postupně vyplňovat více majitelů směnky, v důsledku čehož dojde k úplné konzumaci práva až doplněním posledního

---

[38] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 121. ISBN 978-80-7400-402-5.

[39] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 103. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

[40] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 85. ISBN 978-807-2017-164.

[41] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1407/2006, uveřejněný pod č. 89/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z: http://www.beck-online.cz/.

blanka. Na konzumaci práva nemá vliv skutečnost, že blanka byla vyplněna v rozporu s tím, co bylo ve smlouvě o vyplňovacím právu uvedeno (např. uvedení vyšší směnečné sumy, jiného data či místa splatnosti apod.).

Dalším způsobem zániku vyplňovacího práva je nepochybně vzdání se jej, což je vázáno na manipulaci s blankosměnkou spočívající v tom, že je blankosměnka před svým vyplněním předána zpět svému výstavci.

Dále může vyplňovací právo směnečné zaniknout v důsledku nemožnosti jeho výkonu, která je spojena především se ztrátou, popř. zničením blankosměnky (k otázce umoření blankosměnky viz výklad níže).

Naopak směnečné vyplňovací právo nezaniká plynutím času. Takový důvod zániku vyplňovacího práva by mohl být dán jedině v případě, kdy by toto právo bylo uděleno na dobu určitou – pokud by došlo k vyplnění po uplynutí této doby, jednalo by se o vyplnění v rozporu se smlouvou o vyplňovacím právu směnečném. V ostatních případech však nemá plynutí času na existenci vyplňovacího práva žádný vliv, neboť je toto právo nepromlčitelné[42] a nepodléhá prekluzi. V některých pramenech[43] se však setkáváme s názorem, že toto právo se promlčuje v obecné promlčecí době a otázku vyvolávají pouze důsledky takového promlčení. Jelikož promlčení na rozdíl od prekluze nemá za následek zánik daného práva, nelze z případného promlčení směnečného vyplňovacího práva vyvozovat, že by blankosměnka ani po uplynutí promlčecí lhůty nemohla být platně vyplněna. Není možné připustit ani námitku promlčení proti směnce, jestliže v okamžiku jejího vyplnění bylo vyplňovací právo již promlčené. Nezbývá než konstatovat, že jedinou možností jak ovlivnit existenci či účinnost vyplňovacího práva plynutím času by byla případná novela ZSŠ, která by buď stanovila pro vyplňovací právo zákonnou prekluzivní lhůtu, jejíž případnou modifikaci by si strany mohly ujednat, nebo by stanovila takové účinky promlčení, kdy by nebylo možné soudním rozhodnutím přiznat plnění ze směnky, která byla vyplněna na základě promlčeného vyplňovacího práva, pakliže by směnečný dlužník vznesl námitku

---

[42] Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 9 Cmo 274/2004, ze dne 18. 10. 2004. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18.6. 2013]. Dostupné z: http://www.beck-online.cz/.
Shodně KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 124. ISBN 978-80-7400-402-5.

[43] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 104. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

promlčení. Vliv na vyplňovací právo nemá ani skutečnost, že k vyplnění chybějících náležitostí či doložek došlo až po dni splatnosti směnky.

Otázkou je možnost zániku vyplňovacího práva splynutím podle § 584 ObčZ (§ 1993 - 1994 NOZ). V literatuře[44] se lze setkat s názorem, že toto právo splynutím skutečně zaniká, pakliže se majitelem blankosměnky stane dlužník. Případná další indosace směnky pak znamená vznik nové smlouvy o směnečném vyplňovacím právu.

Okamžikem, kdy jsou vyplněna všechna blanka (ať již v souladu se smlouvou či nikoliv), vzniká platná směnka a tím i směnečněprávní vztahy z ní vyplývající, přičemž vyplněná směnka působí od okamžiku vydání, tedy ex tunc.[45] Na základě této směnky je pak možné uplatnit směnečnou pohledávku i jiná práva ze směnky vyplývající. V souvislosti s ex tunc účinky vyplněné blankosměnky bych se rád vrátil k situaci, kdy před vyplněním blanka oprávněnou osobou budou na směnku osobou neoprávněnou dopsány chybějící údaje. Vzhledem k tomu, že se realizací vyplňovacího oprávnění má za to, že údaje doplněné oprávněnou osobou měla směnka již od okamžiku svého vydání, musíme na údaje, které byly na směnku připojeny neoprávněnou osobou, hledět ve světle čl. I § 69 ZSŠ jako na změnu textu směnky, která se sice fakticky odehrála dříve, než byla blanka oprávněnou osobou vyplněna, ale v důsledku působení oprávněně vyplněných údajů ex tunc od vydání směnky se na údaje vyplněné neoprávněnou osobou bude hledět tak, jako by byly vepsány až po oprávněném vyplnění blanka.

Jak jsem již poznamenal, skutečnost, že byla blankosměnka vyplněna v rozporu se smlouvou, nepůsobí neplatnost této směnky – dochází pouze ke vzniku námitek směnečného dlužníka podle čl. I § 10 ZSŠ[46], přičemž je to právě on, kdo nese důkazní břemeno oprávněnosti těchto námitek. Pokud směnka nebyla indosována, postačí k průkazu oprávněnosti námitek důkaz smlouvou o směnečném vyplňovacím právu. S ohledem na tuto skutečnost usnadní případné dokazování, je-li smlouva vyhotovena v písemné formě. Pokud však byla blankosměnka před svým vyplněním indosována, nebude vůči novému majiteli postačovat námitka rozporného vyplnění blankosměnky

[44] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 123. ISBN 978-80-7400-402-5.

[45] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 483/2002. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/.

[46] Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/1998. In: LexGalaxy [právní informační systém]. Epsilon Delta, s.r.o., Praha 2009 [cit. 19. 6. 2013].

podpořená předložením smlouvy jako důkazu, ale v souladu s ustanovením čl. I § 10 ZSŠ bude nutné novému majiteli směnky prokázat, že tuto směnku nabyl ve zlé víře anebo se při jejím nabývání provinil hrubou nedbalostí. O zlou víru se bude jednat především v případech, kdy nový majitel věděl o obsahu smlouvy o vyplňovacím právu, ale nedbal jej a vyplnil např. směnečný peníz vyšší, než bylo ujednáno. Hrubou nedbalostí je pak např. situace, kdy se nový majitel při převodu směnky vůbec nezajímal o obsah smlouvy o směnečném vyplňovacím právu, ačkoliv se o něm při vynaložení obvyklé péče mohl dozvědět. Tyto námitky nenáleží pouze hlavnímu směnečnému dlužníku, ale též indosatářům, kteří indosovali blankosměnku, do které byly následně doplněny údaje v rozporu se smlouvou o vyplňovacím právu. Uplatnit námitku excesivního vyplnění blankosměnky však nelze vůči indosantu (resp. vůči dalším osobám, kterým tento indosant směnku indosuje), který nabyl směnku již doplněnou a toto nabytí bylo prosto zlé víry nebo hrubé nedbalosti.[47] Dokazování usnadní, bude-li blankosměnka opatřena informační doložkou, že jde o listinu s existujícím vyplňovacím oprávněním, bude-li tato informační doložka zároveň odkazovat na vyplňovací prohlášení vyhotovené k dohodě o vyplňovacím právu směnečném. Toto prohlášení pak bude budoucím majitelům předáváno spolu se směnkou, takže i tito budou informováni o obsahu vyplňovacího práva. K otázkám námitek bych na závěr ještě rád poznamenal, že námitky podle čl. I § 10 ZSŠ se neuplatní vůči majitelům blankosměnky, kteří tuto směnku nabyli již jako vyplněnou, pokud k vyplnění těchto údajů došlo v rozporu se smlouvou o vyplňovacím směnečném právu, neboť v takovém případě se použijí námitky podle čl. I § 17 ZSŠ.

V otázce umořování blankosměnek se ztotožňuji s názorem v komentáři JUDr. Chalupy k zákonu směnečnému a šekovému, že blankosměnka, jejíž neúplnost spočívá v absenci některé, popř. některých z podstatných směnečných náležitostí, bude umořována jako běžná listina a blankosměnka, jejíž neúplnost spočívá v absenci některé ze směnečných doložek, bude umořována jako směnka. V otázce umořování se lze však setkat i s názorem, že blankosměnku umořit nelze[48], přičemž je argumentováno i těžko představitelným vyplňováním blank na příslušném soudním rozhodnutí. Skutečnosti,

[47] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 95. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.
[48] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 127. ISBN 978-80-7400-402-5.

aby byla blanka doplněna na příslušné soudní rozhodnutí, ale dle mého názoru nic nebrání vzhledem k tomu, že toto rozhodnutí nahrazuje listinu umořovanou. Názor, že umoření blankosměnky je možné, zastávají kromě JUDr. Chalupy i jiní autoři[49].

S ohledem na vše, co jsem uvedl výše, lze blankosměnku definovat jako listinu, která je při svém vydání záměrně neúplná a osoba, která se na této listině podepíše, udělí nabyvateli směnečné vyplňovací právo, aby z této listiny vznikl jejím vyplněním dokonalý cenný papír.[50]

V praxi jsou blankosměnky hojně využívaným instrumentem a jsou emitovány nejčastěji jako směnky zajišťovací. V souvislosti s tím je vhodné též poznamenat, že pokud není v zajišťovací blankosměnce uvedeno datum splatnosti s tím, že bude doplněno později, nesmí být jako den splatnosti směnky určen den, který by předcházel dni splatnosti směnkou zajišťovaného závazku.[51] To má své praktické opodstatnění, neboť nelze dopředu říci, v jaké výši bude případný nesplacený závazek dlužníka – v případě, kdy by se s emisí směnky čekalo až do okamžiku, kdy bude výše dluhu známa, by již dlužník nemusel být ochoten vystavenou směnku akceptovat či vystavit směnku vlastní.

---

[49] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 103 - 104. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

[50] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 118. ISBN 978-80-7400-402-5.

[51] Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 9 Cmo 274/2004, ze dne 18. 10. 2004. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18.6. 2013]. Dostupné z: http://www.beck-online.cz/.

3. Účastníci směnečných vztahů

Účastníky směnečných vztahů je možné rozdělit podle toho, zda se účastní již na směnečném vztahu základním, nebo jsou účastníky až tzv. rozšířeného směnečného vztahu.[52] Účastníci základního směnečného vztahu budou přítomni vždy na rozdíl od účastníků rozšířeného směnečného vztahu, jejichž účast na tomto vztahu záleží na dalších skutečnostech.

Okruh účastníků základního směnečného vztahu se liší podle toho, zda je tento vztah založen emisí směnky vlastní či směnky cizí. Účastníkem základního směnečného vztahu založeného emisí směnky vlastní bude vždy *výstavce* a *remitent*. Oproti tomu v případě směnečného vztahu založeného emisí směnky cizí přistupuje k osobě výstavce a remitenta ještě třetí osoba, tzv. *směnečník*. Jestliže osoba, která je směnkou cizí určena za směnečníka, směnku akceptuje, stává se *akceptantem* této směnky. V případě směnky cizí přichází v úvahu též situace, kdy se bude tatáž osoba nacházet v postavení více subjektů směnečného vztahu (o tom již bylo pojednáno v rámci výkladu o redukovaných směnkách).

Rozšířeného směnečného vztahu jsou vždy účastny osoby, které jsou subjekty základního směnečného vztahu. Pokud však budou splněny skutečnosti stanovené ZSŠ, mohou být účastníky tohoto vztahu zejména také *směnečný rukojmí, indosant* a *indosatář*, *příjemce pro čest* a *plátce pro čest.*

V literatuře je možné setkat se i s osobou tzv. *domiciláta*, kterého některé publikace uvádějí jako účastníka směnečných vztahů[53], ačkoliv není subjektem v pravém slova smyslu, neboť v tomto vztahu nemá žádná práva ani povinnosti.

3.1 Subjektivita účastníků směnečněprávních vztahů

Stejně jako v případě jiných závazkových vztahů má způsobilost účastníků směnečněprávních vztahů dvě stránky. Prvou stránkou je způsobilost aktivní, druhou pak způsobilost pasivní. Specifikem v případě směnečného prohlášení je, že za jeho

[52] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 111. ISBN 978-807-2017-164.

[53] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 184. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.
shodně též KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 68. ISBN 978-80-7400-402-5.

vadu nelze považovat nedostatek způsobilosti na straně věřitele, neboť k materiální platnosti směnečného prohlášení postačí, je-li nadán aktivní a pasivní způsobilostí dlužník ze směnky. [54]

3.1.1 Aktivní způsobilost

Aktivní způsobilost značí způsobilost být nositelem práv a povinností jako takových. ZSŠ tuto způsobilost žádným způsobem neupravuje, obsahuje pouze ustanovení řešící nedostatky tohoto druhu způsobilosti. Z této situace vyplývá, že se pro úpravu aktivní způsobilosti použije obecných ustanovení o právní subjektivitě (termínem NOZ „právní osobnosti“) obsažené v ObčZ a ObchZ a od 1. 1. 2014 v NOZ. Podle této obecné úpravy vzniká aktivní právní způsobilost fyzických osob okamžikem jejich narození, přičemž tuto způsobilost může mít i počaté dítě, narodí-li se živé[55], a zaniká smrtí[56]. Právnické osoby jsou aktivně způsobilými od okamžiku jejich vzniku (nikoliv ke dni jejich založení[57]) až do okamžiku jejich zániku.

Z podstaty aktivní způsobilosti vyplývá závěr, že ten, kdo není touto způsobilostí nadán, nemůže být jakožto subjekt účasten žádného právního vztahu, tedy ani vztahu směnečněprávního.

3.1.2 Pasivní způsobilost

Pasivní způsobilostí se rozumí způsobilost k právním úkonům (terminologií NOZ „svéprávnost“), tedy způsobilost brát na sebe svým jednáním práva a povinnosti. Na rozdíl od aktivní způsobilosti obsahuje ZSŠ v případě pasivní způsobilosti svoji vlastní právní úpravu, a to v čl. III § 1, kde je tato způsobilost upravena společně pro oblast směnek i pro oblast šeků.

Úprava pasivní způsobilosti v ZSŠ je pojata velmi široce, neboť stanoví, že *„směnečně nebo šekově způsobilý je každý, kdo je způsobilý vlastními úkony se zavazovat“*. Vzhledem k šíři tohoto vymezení je nutné opět sáhnout po ObčZ (od 1. 1. 2014 po NOZ) a vypomoci si jeho ustanoveními obsahujícími úpravu způsobilosti

---

[54] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 131. ISBN 978-807-2017-164.
[55] Srov. § 7 odst. 1 ObčZ resp. § 23 NOZ.
[56] Srov. § 7 odst. 2 ObčZ resp. § 23 NOZ.
[57] Srov. § 19 ObčZ, § 57 ObchZ a § 62 ObchZ resp. § 118 NOZ.

k právním úkonům. Z dikce ZSŠ vyplývá, že ke směnečné způsobilosti je třeba, aby byla daná osoba nadána plnou způsobilostí k právním úkonům. V případě fyzických osob se způsobilost k právním úkonům nabývá v plném rozsahu podle § 8 odst. 1 ObčZ dosažením zletilosti (totéž platí podle § 30 odst. 1 NOZ). Zletilosti se dle § 8 odst. 2 ObčZ (§ 30 odst. 1 NOZ in fine) nabývá dovršením osmnáctého roku, popř. uzavřením manželství před dosažením věku osmnácti let (§ 30 odst. 2 NOZ). Pokud by však byla zletilá osoba zbavena způsobilosti k právním úkonům rozhodnutím soudu podle § 10 odst. 1, 2 ObčZ, měla by taková skutečnost za následek ztrátu směnečněprávní způsobilosti podle čl. III § 1 ZSŠ. Jestliže by nedošlo ke zbavení, ale pouze k omezení způsobilosti k právním úkonům, pozbyla by tato osoba směnečněprávní způsobilost pouze v rozsahu tohoto omezení. Úprava svéprávnosti fyzických osob, obsažená v NOZ s plánovanou účinností od 1. 1. 2014, je, jak bylo naznačeno výše, téměř totožná se stávající úpravou způsobilosti k právním úkonům obsaženou v ObčZ s tím rozdílem, že dle § 30 odst. 2 NOZ ve spojení s § 37 NOZ bude možné nabytí plné svéprávnosti před nabytím zletilosti vedle uzavření manželství též jejím přiznáním rozhodnutím soudu na návrh nezletilého, který dosáhl věku alespoň šestnácti let, nebo jeho zákonného zástupce se souhlasem nezletilého.

V případě právnických osob není otázka jejich pasivní způsobilosti tak složitá, neboť se nabývá ve stejný okamžik jako způsobilost aktivní. Odlišně tomu však bude od okamžiku nabytí účinnosti NOZ, neboť podle nové právní úpravy nebude statutární orgán jednat jménem právnické osoby, ale jako její zástupce, protože podle koncepce NOZ nejsou právnické osoby nadány svéprávností a musí být tedy zastupovány statutárním orgánem popř. zmocněncem.

Ve vztahu k pasivní směnečné způsobilosti je nutné také zmínit čl. I § 7 ZSŠ, který stanoví, že pokud jsou na směnce mimo jiné podpisy osob, které se nemohou směnečně zavazovat, nemají tyto podpisy vliv na platnost závazků ostatních osob podepsaných na směnce.

3.2 Výstavce

Jestliže hovoříme o osobě výstavce, je nutné rozlišit výstavce směnky cizí a směnky vlastní, neboť se postavení těchto osob v rámci směnečného vztahu zásadním způsobem liší.

Výstavce je osobou, která má pro vznik směnečného vztahu vitální význam, neboť je to právě on, kdo vystavením směnky vyvolal vznik tohoto vztahu a emisí směnky ji uvedl do oběhu. V této souvislosti je nutné poznamenat, že situace, kdy je směnka vystavena osobou nezpůsobilou se směnečně zavazovat, nemá vliv na platnost závazků jiných účastníků směnečného vztahu.[58]

3.2.1 Výstavce směnky cizí

Výstavce směnky cizí, nazývaný též „*trasant*“, je osobou, která v této směnce přikazuje směnečníkovi, aby při splatnosti zaplatil směnečný peníz remitentovi. Tato skutečnost odlišuje postavení výstavce směnky cizí a směnky vlastní, neboť jak vyplývá z předchozí věty, výstavce cizí směnky přikazuje jiné osobě, aby zaplatila, a není tedy sám přímo směnečně zavázán. Přesto směnečného závazku není prostý, neboť ZSŠ stanoví, že odpovídá za přijetí a placení cizí směnky.[59]

Odpovědnost za přijetí směnky může výstavce buď zcela vyloučit, či pouze omezit tím, že stanoví určitý limit odpovídající části směnečného penízu, do kterého je ochoten jakožto vedlejší směnečný dlužník plnit. Regulérní omezení odpovědnosti za přijetí však nelze spatřovat ve stanovení podmínky, na jejíž splnění či nesplnění bude odpovědnost výstavce vázána.[60] Vyloučit, popř. omezit odpovědnost za přijetí směnky je možné připojením tzv. doložky úzkosti znějící např. „*sine obligo za přijetí*“, resp. „*sine obligo za přijetí do částky xxxxx*“. Pokud tato doložka není součástí kontextu směnečného prohlášení, musí být umístěna tak, aby bylo nepochybné její krytí podpisem výstavce.[61] Aniž by výstavce vyloučil svoji odpovědnost za přijetí směnky příslušnou doložkou, nepřichází tato odpovědnost v úvahu u tzv. nepředložitelné traty[62], tedy směnky cizí, jejíž výstavce zakázal její předložení k přijetí. Druhým takovým případem, kdy odpadá výstavcova odpovědnost za přijetí, je situace, kdy dojde k emisi

[58] Srov. čl. I § 7 ZSŠ.
[59] Srov. čl. I § 9 odst. 1 ZSŠ.
[60] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 88. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.
[61] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 49. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.
[62] Srov. čl. I § 22 odst. 2 ZSŠ.

již akceptované směnky, neboť v tomto případě odpovědnost za přijetí vzhledem k učiněnému akceptu pozbývá smyslu.[63]

Na rozdíl od odpovědnosti za přijetí je odpovědnost výstavce za zaplacení směnky nevylučitelnou, což je jasně a výslovně stanoveno v čl. I § 9 odst. 2 ZSŠ, který stanoví, že „*každá doložka, kterou* (výstavce, pozn. aut.) *vyloučí svou odpovědnost za zaplacení, platí za nenapsanou.*“ Jak jasně vyplývá z dikce tohoto ustanovení, připojení doložky, kterou by výstavce zamýšlel vyloučit svoji odpovědnost za placení směnky, nepůsobí neplatnost takovéto směnky, neboť se k takové doložce vůbec nepřihlíží. Z charakteru této odpovědnosti vyplývá postavení výstavce jakožto vedlejšího – postižního – směnečného dlužníka vedle dlužníka hlavního, kterým se stane směnečník okamžikem akceptu. Tato směnka poskytuje svému majiteli větší záruky, že bude jeho směnečná pohledávka uspokojena, neboť v případě, že nebude akceptována směnečníkem, se majitel může se svým nárokem obrátit – při splnění zákonem stanovených náležitostí – na samotného výstavce, aby jeho pohledávku uspokojil. Nemožnost vyloučení odpovědnosti za placení směnky tedy dle mého názoru působí jako opatření, jehož účelem je ochrana uspokojení pohledávky remitenta pro případ, kdy by směnka nebyla směnečníkem akceptována. Pokud by totiž v této situaci zákon umožňoval vystavení cizí směnky s platnou doložkou úzkosti ohledně odpovědnosti za zaplacení, měl by remitent v rukou směnku zcela bezcennou, neboť by zde nebyl nikdo, vůči komu by mohl svůj nárok uplatnit.

3.2.2 Výstavce směnky vlastní

Výstavce vlastní směnky sám sebe zavazuje zaplatit remitentovi směnečný peníz při splatnosti směnky. Z charakteru postavení výstavce vlastní směnky tedy plyne, že na rozdíl od výstavce směnky cizí je sám směnečně zavázán jako hlavní – přímý – směnečný dlužník. Jeho povinností je zaplatit při splatnosti směnečnou sumu remitentovi, aniž by tento musel vůči němu činit zachovávací úkony (řádné předložení směnky a protest) nutné v případě výkonu práv vůči dlužníku nepřímému.[64] S ohledem na své postavení nemůže výstavce vlastní směnky svůj směnečný závazek omezit

[63] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 49. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.

[64] KOTÁSEK, Josef et. al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 180. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

či podmínit, neboť taková směnka by byla stižena neplatností. To je možné vyvodit z ustanovení čl. I § 75 bod 2. ZSŠ, kde je uvedeno, že vlastní směnka obsahuje „*bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu*“, v kombinaci s ustanovením Čl. I § 76 odst. 1, z nějž vyplývá mimo jiné právě skutečnost, že podmínění slibu zaplatit určitou peněžitou sumu je stiženo sankcí neplatnosti listiny jako vlastní směnky. Ustanovení čl. I § 9 ZSŠ o odpovědnosti za přijetí a zaplacení směnky se pro vlastní směnku nepoužije, což vyplývá z ustanovení čl. I § 77 ZSŠ a contrario.

3.3 Remitent

Remitentem označujeme osobu, která je prvním směnečným věřitelem. Další směnečné věřitele označuje ZSŠ zpravidla jako majitele směnky[65] – u směnek převoditelných rubopisem (tzv. ordre směnek) jimi budou indosatáři a u směnek, jejichž převoditelnost rubopisem byla vyloučena[66] a jsou tedy převoditelné cessí (tzv. rekta směnek) jimi budou cessionáři. V samotném ZSŠ se však s termínem remitent nesetkáme, neboť ZSŠ pro označení remitenta užívá sousloví „*ten, komu nebo na jehož řad má být placeno*“. Označení remitenta je podstatnou náležitostí jak směnky cizí[67], tak směnky vlastní[68]. Remitent nesmí být v žádné směnce opomenut, neboť jeho opomenutí by mělo za následek neplatnost směnky. Jako první nabyvatel směnky se remitent účastní její emise a jeho postavení je charakteristické tím, že svoji legitimaci odvozuje přímo ze základní směnky.[69] Jak jsem již uvedl v 2. kapitole, je možné, aby výstavce cizí směnky vystavil tuto směnku na svůj vlastní řad a sám sebe tak určil za remitenta. V takovém případě má ve směnečném vztahu postavení dvou subjektů zároveň.

Zajímavou otázkou je možnost plurality remitentů téže směnky. ZSŠ nevylučuje, aby tatáž směnka měla více remitentů, je však nutné, aby každý z těchto remitentů byl oprávněným do celé výše směnečné sumy, neboť směnka s více remitenty, kteří by byli oprávněni pouze co do části uvedené směnečné sumy, by byla směnkou neplatnou. Co se týče vyplacení směnečné sumy některému z remitentů, lze vycházet z názoru, že

---

[65] KOTÁSEK, Josef et. al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 181. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.
[66] Srov. čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ.
[67] Srov. čl. I § 1 bod 6. ZSŠ.
[68] Srov. čl. I § 75 bod 5. ZSŠ.
[69] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 112. ISBN 978-807-2017-164.

dlužník směnečnou sumu vyplatí tomu remitentovi, který směnku předloží. Jakákoliv ujednání mezi remitenty o tom, jak mezi nimi bude směnečný peníz rozdělen, nemají vůči směnečnému dlužníkovi žádné účinky. Do svízelné situace by se mohl dlužník dostat tehdy, pokud by jednomu z remitentů směnečnou sumu zaplatil, ale tento mu prezentovanou směnku nepředal – směnečný dlužník by se vystavoval riziku, že tutéž směnku bude prezentovat remitentů více.[70]

3.4 Směnečník

Osoba směnečníka, označovaná též jako „*trasát*“, se objevuje pouze u směnky cizí. Směnečník je ve směnce cizí osobou, které výstavce směnky adresuje bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu. Stejně jako údaj o remitentovi tvoří i údaj o osobě směnečníka podstatnou náležitost směnky cizí a jeho opomenutí je též sankcionováno neplatností listiny jako směnky cizí.[71] Vzhledem k tomu, že není možné, aby výstavce cizí směnky dal svým příkazem jednostranně vzniknout směnečníkově povinnosti zaplatit směnečnou sumu, je nutné směnečníka považovat až do doby, kdy danou směnku akceptuje, za osobu prostou jakýchkoliv závazků vyplývajících ze směnky. Na svobodném rozhodnutí směnečníka, zda směnku akceptuje či nikoliv, nic nemění ani situace, kdy by byl k akceptu směnky občanskoprávně zavázán. Nedodržení takového závazku nemá žádný vliv na jeho směnečněprávní postavení a splnění této povinnosti není soudně vymahatelné[72], což ovšem nemá vliv na odpovědnost za škodu, kterou by porušením této své občanskoprávní povinnosti směnečník způsobil.

3.5 Akceptant

Akceptant neboli příjemce je spjat také se směnkou cizí, neboť u vlastní směnky není akceptu zapotřebí. Ustanovení čl. I § 78 odst. 1 ZSŠ výslovně stanoví, že výstavce vlastní směnky je zavázán stejně jako příjemce cizí směnky, z čehož plyne jeho postavení hlavního směnečného dlužníka. Za akceptanta je označován směnečník, který

---

[70] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 71. ISBN 978-80-7400-402-5.
[71] Srov. čl. I § 1 bod 3. ZSŠ ve spojení s čl. I § 2 odst. 1 ZSŠ.
[72] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 246. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.

vyjádří svoji vůli stát se hlavním směnečným dlužníkem tím, že učiní právní úkon označovaný jako akcept směnky.

K formě akceptu směnky čl. I § 25 odst. 1 ZSŠ uvádí, že přijetí se píše na směnku, je vyjádřeno slovem „*přijato*“ nebo jiným slovem stejného významu a podepíše se směnečník. Dále je uvedeno, že za přijetí též platí pouhý podpis směnečníka na líci směnky, aniž by musel být připojen jakýkoliv další text.

Okamžikem akceptu se směnečník zavazuje zaplatit směnku při její splatnosti[73] a stává se tak hlavním dlužníkem. Tímto okamžikem také vzniká majiteli směnky právo na zaplacení směnečné sumy v době a místě splatnosti a zaniká odpovědnost postihových dlužníků za přijetí směnky, pokud tato odpovědnost nebyla vyloučena již dříve.

Je důležité podotknout, že k platnému akceptu směnky je nutné, aby byla splněna podmínka materiální i formální totožnosti osoby akceptanta a směnečníka[74], což znamená, že akceptantem směnky může být pouze ta osoba, které je adresován trasátův příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu. Pojem formální totožnost přitom označuje totožnost jména osoby směnečníka a akceptanta, pojem materiální totožnost pak skutečnou totožnost osoby – to znamená, že směnka je přijata směnečníkem skutečně zamýšleným, nikoliv osobou, jejíž jméno se pouze shoduje se jménem směnečníkovým. Podmínka identity nemusí být naplněna v případě, kdy je směnka přijata právním nástupcem směnečníka. Je však nutno požadovat, aby tato skutečnost byla z akceptu zřejmá. V případě nesplnění podmínky totožnosti je možné uvažovat o konverzi tohoto „akceptu“ na směnečné rukojemství za výstavce směnky, což je možné vyvodit z ustanovení čl. I § 31 odst. 3 ZSŠ. Aby mohlo dojít k takové konverzi, je nezbytné, aby osoba, která směnku podepíše, byla při podpisu vedena vůlí být ze směnky zavázána.

Co se týče přípustnosti případného spoluakceptu směnky, je nutné říci, že ačkoliv ZSŠ hovoří v jednotném čísle, není případný spoluakcept na závadu, pokud se jedná o spoluakcept kumulativní. Bude však třeba jasně vyjádřit, že se jedná o spoluakcept a nikoliv o směnečné rukojemství (srov. výklad níže). V případě spoluakceptu by se mezi sebou spoluakceptanti po zaplacení směnečné sumy vypořádali podle obecného práva. Jisté problémy by však spoluakcept mohl přinést v případě

[73] Srov. čl. I § 28 odst. 1 ZSŠ.

[74] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář.* 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 224-226. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.

vistasměnek, a to vzhledem k potřebě tyto směnky prezentovat ten samý den všem spoluakceptantům, mají-li být zachována postihová práva.[75]

Na závěr výkladu o osobě akceptanta bych rád zmínil, že v praxi převažuje okamžitý akcept cizích směnek, tedy situace, kdy je cizí směnka opatřena akceptem již v okamžiku emise.[76]

3.1 Osoby směnečného rukojemství

Směnečné rukojemství představuje zvláštní druh ručení, který je charakteristický pro oblast směnečněprávních vztahů. Pro tento typ ručení je typická vyšší míra formálnosti a přísnosti.

Osoby směnečného rukojemství označujeme jako tzv. *avala* a *avaláta*. Označení směnečného rukojmího slovem „aval“ je dovozováno z italského „firmare a valle“ („podpis na závěr“), neboť právě na dolní okraj líce směnky bývá nejčastěji umisťováno rukojemské prohlášení. Další možný původ slova „aval“ lze spatřovat ve francouzském „á valoir“, tedy „zajistit“, či v arabském „hawala“, které v arabském právním systému označuje osobní ručení.[77] Směnečný rukojmí je osoba, která se zaručila za zaplacení směnky do celé výše směnečné sumy či do její části, přičemž tato osoba je zavázána stejně jako ten, za koho se zaručila[78] – tedy stejně jako avalát. Jestliže se tedy směnečný rukojmí zaváže za dlužníka hlavního, resp. postihového, získává tak sám postavení hlavního, resp. postihového směnečného dlužníka. Jeho postavení jakožto směnečného dlužníka není akcesorické ve vztahu k osobě avaláta, ale je samostatným směnečným dlužníkem a osoba avaláta určuje pouze kvalitu jeho směnečného závazku.[79] Je nutné poznamenat, že směnečné rukojemství se týká pouze placení směnky a nikoliv jejího přijetí.[80]

---

[75] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 70. ISBN 978-80-7400-402-5.

[76] KOTÁSEK, Josef et. al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 182. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

[77] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 174. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

[78] Srov. čl. I § 32 odst. 1 ZSŠ.

[79] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 124. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.

[80] KOTÁSEK, Josef et. al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 174. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

Jestliže z ručitelského prohlášení nevyplývá, za koho rukojmí směnku avaloval, uplatní se zákonná fikce, že ručení bylo převzato za výstavce směnky.[81] V takovém případě bude třeba rozlišit, zda se jedná o směnku cizí či vlastní, a to s ohledem na různé dlužnické postavení výstavců těchto směnek (srov. výklad výše). Převzetí rukojemství však není možné za osobu, která vůbec není směnečně zavázána[32] – tedy např. za směnečníka, který dosud směnku neakceptoval (srov. výklad výše) či za domiciláta (srov. výklad níže). Jak vyplývá z čl. I § 30 odst. 2 ZSŠ, avalem může být kromě třetí osoby i osoba, která již směnku podepsala. V praxi však bude avalem nejčastěji osoba dosud směnečně nezavázaná, která tak rozšíří okruh účastníků směnečného vztahu o další subjekt. ZSŠ nevylučuje možnost, aby se více osob stalo směnečným rukojmím za jednoho avaláta, či aby se jedna osoba stala avalem více avalátů.

3.2 Účastníci směnečné indosace

Směnku řadíme mezi cenné papíry na řad[82], které mají výlučně listinou podobu. Podle čl. I § 11 odst. 1 ZSŠ je způsobem jejich převodu tzv. rubopis, neboli *indosament*[83], a to i tehdy, když směnka nebyla a priori na řad vystavena. Výjimku z převoditelnosti směnek indosamentem představuje situace popsaná v čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ, kdy výstavce pojme do směnky slova *„nikoliv na řad“,* nebo jinou doložku obdobného významu. V takovém případě je směnku možné převést pouze na základě smlouvy o postoupení pohledávky, tedy cessí.

Směnečnou indosací nazýváme proces, kdy je směnka pomocí rubopisu převáděna jinému majiteli. Účastníky tohoto procesu jsou *indosant* a *indosatář.* Indosantem rozumíme osobu, která směnku rubopisem převádí, a indosatářem osobu, na kterou je směnka převáděna. Čl. I § 13 odst. 1 ZSŠ vyžaduje, aby byl k indosamentu napsanému na směnku či přívěsek vždy připojen indosantův podpis, jelikož jeho absence by znamenala neplatnou indosaci. Naproti tomu nemusí indosament obsahovat údaje o indosatáři – v tomto případě hovoříme o nevyplněném indosamentu

[81] Srov. čl. I § 31 odst. 4 ZSŠ a čl. I § 77 odst. 3 ZSŠ.
[82] K druhům cenných papírů srov. § 3 ZCP.
[83] Srov. § 18 ZCP a čl. I § 11 ZSŠ.

či blankoindosametu. Možnosti, jak s takto indosovanou směnkou může majitel naložit, jsou uvedeny v čl. I § 14 odst. 2 ZSŠ.

Prvním indosantem bude remitent směnky. Oprávnění směnku indosovat náleží výlučně aktuálnímu směnečnému věřiteli.[84] Co se týče právního postavení indosanta, odpovídá za přijetí a zaplacení směnky – na rozdíl od výstavce směnky cizí však může doložkou úzkosti (znějící např. „*sine obligo*“, „*bez postihu na mne*“) kromě odpovědnosti za přijetí vyloučit též svojí odpovědnost za zaplacení směnky[85]. V takovém případě zcela vylučuje svoji odpovědnost jako postihového dlužníka. Pokud se však bude jednat o směnku cizí vystavenou na vlastní řad výstavce, kdy výstavce jako remitent při indosaci směnky vyloučil svoji odpovědnost za přijetí a zaplacení směnky, na jeho odpovědnosti coby výstavce směnky nebude mít tato skutečnost žádný vliv a nadále bude odpovídat za zaplacení směnky (srov. výklad výše). Právem indosatáře je též vyloučit další indosaci směnky rektadoložkou „*nikoliv na řad*“ či jinou doložkou obdobného významu. V takovém případě je indosant v postavení postihového dlužníka pouze ve vztahu ke svému indosatáři a neodpovídá těm, na něž byla směnka dále indosována. Indosantem však není každá osoba, která směnku opatří indosamentem, ale pouze ten, kdo jím směnku skutečně převede.

Indosatářem může být jakákoliv osoba, neboť okruh indosatářů není zákonem nijak omezen. Indosatář se na základě blankoindosamentu a předání směnky stává novým majitelem směnky se všemi právy, které k tomuto postavení náleží. Tato práva indosatář jako majitel směnky odvozuje z jemu svědčící nepřetržité řady rubopisů[86], nikoliv tedy ze základní směnky. Pakliže nabyl indosatář směnku na základě blankoindosametu či indosamentu na majitele, má postavení blankoindosatáře a je majitelem směnky z titulu její držby.[87]

---

[84] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 113. ISBN 978-807-2017-164.
[85] Srov. čl. I § 15 odst. 1 ZSŠ.
[86] Srov. čl. I § 16 odst. 1 ZSŠ.
[87] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 114. ISBN 978-807-2017-164.

3.3 Účastníci směnečné intervence

Směnečná intervence, upravená v čl. I oddílu osmém ZSŠ, je institutem směnečného práva, který se v praxi už téměř nepoužívá. Intervence je spojována s tzv. nuznou směnkou, tedy směnkou, která se z důvodu nezaplacení či nepřijetí ocitá v nouzi. Směnečná intervence se skládá ze dvou různých směnečněprávních úkonů, kterými jsou *přijetí pro čest* a *placení pro čest*. Tento institut má svůj původ v dobách, kdy ztráta cti a dobrého jména byla chápána jako závažnější újma, než je tomu v dnešní společnosti.

Účastníky směnečné intervence jsou na jedné straně *příjemce*, resp. *plátce pro čest,* jinak též *intervenient*, a na straně druhé tzv. *poctěný,* jinak též *honorát.* Podstatou směnečné intervence je ochrana jména poctěného tím, že intervenient, kterým může být kromě výstavce, akceptanta a jejich směnečných rukojmích kdokoliv[88], ve prospěch honoráta přijme či zaplatí směnku, aby tak předešel postihu proti honorátovi. Z tohoto vyplývá, že honorátem může být pouze dlužník postihový, tedy nepřímý, vůči kterému může být učiněn postih pro nepřijetí, resp. neplacení, neboť vůči přímému dlužníku není postihu zapotřebí (srov. výklad výše). Postavení intervenientů coby subjektů směnečněprávního vztahu je odvozeno od postavení osoby, pro jejíž čest byla směnka akceptována, resp. zaplacena. Příjemce pro čest je od okamžiku akceptu zavázán stejně jako poctěný, a to majiteli a indosantům, kteří následují za poctěným.[89] Plátce pro čest nabývá zaplacením směnky práv vůči poctěnému a osobám, které jsou mu směnečně zavázány, ale nemůže směnku dále indosovat.[90]

Přijetí pro čest je možné pouze za předpokladu, že majitel směnky může vykonat postih před splatností směnky a předložení směnky k přijetí nebylo zakázáno.[91] Nebylo-li v přijetí pro čest uvedeno, pro čí čest bylo přijato, uplatní se nevyvratitelná domněnka, že se tak stalo pro čest výstavce.[92] Placení pro čest je možné tehdy, jestliže majitel směnky může vykonat postih při splatnosti nebo před splatností, musí obsahovat

---

[88] KOTÁSEK, Josef et. al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů.* 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 184. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547
a čl. I § 55 odst. 3 ZSŠ .
[89] Srov. čl. I § 58 odst. 1 ZSŠ.
[90] Srov. čl. I § 63 odst. 1 ZSŠ.
[91] Srov. čl. I § 56 odst. 1 ZSŠ.
[92] Srov. čl. I § 57 odst. 1 in fine ZSŠ.

celou částku, kterou by musel zaplatit poctěný a musí se stát nejpozději v den po uplynutí lhůty stanovené pro učinění protestu pro neplacení.[93] Pokud by byla poskytnutá částka nižší, nebyla by osoba plátcem pro čest, nýbrž dobrovolným přispěvatelem.[94] Stejně jako v případě přijetí pro čest se uplatní nevyvratitelná domněnka, že bylo placeno pro čest výstavce směnky, není-li uvedeno, pro čí čest bylo placeno.[95]

Intervenienty lze dělit také podle toho, zda se jedná o intervenienty volané či nevolané. Volaným intervenientem je osoba, jejíž adresa je na směnce udána jako tzv. podpůrná[96] – jedná se o adresu, která dává oprávněnému na vědomí, kam se v případě nepřijetí či nezaplacení směnky obrátit. Nevolanými intervenienty jsou intervenienti ostatní, jejichž adresa ve směnce není uvedena jako podpůrná, přesto však směnku pro čest poctěného akceptují či zaplatí.

3.4 Domicilát

Hned na úvod bych rád zmínil, že domicilát (jinak řečeno též umístěnec) není subjektem směnečněprávního vztahu, neboť v tomto vztahu nemá žádná práva a povinnosti.[97] O osobě domiciláta hovoříme v souvislosti s takzvanou domicilovanou směnkou (neboli též směnkou umístěnou), jejíž úprava je obsažena v čl. I § 4 ZSŠ. Jedná se o směnku, která byla učiněna splatnou u třetí osoby, tedy právě u osoby domiciláta. Domicilovat směnku může pouze její výstavce a za podmínek stanovených v čl. I § 27 odst. 1 ZSŠ též směnečník. Domicilát ve směnečněprávním vztahu vystupuje pouze v roli prostředníka, prostřednictvím kterého má být směnečný peníz zaplacen. Jeho práva a povinnosti jsou určena zpravidla mandátní smlouvou uzavřenou mezi ním a směnečným dlužníkem, kdy domicilát jedná jeho jménem a na jeho účet. Samotná domicilace směnky však žádný vztah mezi domicilátem a jinými subjekty směnečněprávního vztahu nezakládá. Domicilátem může být jakákoliv i aktivně či pasivně směnečně nezpůsobilá fyzická či právnická osoba, přičemž ZSŠ používá

[93] Srov. čl. I § 59 ZSŠ.
[94] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 115. ISBN 978-807-2017-164.
[95] Srov. čl. I § 62 odst. 1 in fine ZSŠ.
[96] Srov. čl. I § 55 odst. 1 ZSŠ.
[97] KOTÁSEK, Josef et. al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 184. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

termínu „třetí osoba“. Otázkou je, koho lze do okruhu těchto „třetích osob“ zahrnout. Ohledně tohoto výkladu však v komentářové literatuře nepanuje shoda[98], neboť JUDr. Kovařík ve svém komentáři k ZSŠ uvádí, že domicilátem může být osoba, která „*..zatím není ani dlužníkem ze směnky, ani jejím věřitelem..*“. Naproti tomu doc. Kotásek pojem „třetí osoby“ vykládá extenzivně tak, že zákon nebrání tomu, aby domicilátem byl již remitent, a z okruhu domiciláta je dle něj vyloučen pouze směnečník. V případě komentáře JUDr. Kovaříka je však zvláštní, že ačkoliv uvádí, že domicilátem nemůže být osoba, která je věřitelem ze směnky (což remitent nepochybně je – srov. výklad výše), tak v připojené judikatuře mimo jiné odkazuje na rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 2. 2006, sp. zn. 7 Cmo 505/2004[99], kterým argumentuje též doc. Kotásek, a ze kterého jasně vyplývá možnost domicilovat směnku u remitenta. Patrně je tak nutno přisvědčit výkladu, že domicilátem může být jakákoliv osoba kromě směnečníka v případě směnky cizí a výstavce v případě směnky vlastní. Pakliže by byla směnka domicilována u hlavního směnečného dlužníka, nemělo by to za následek neplatnost takové směnky, ale pouze neúčinnost domicilační doložky.[100]

Z praktických důvodů bude nejčastěji domicilátem směnky banka, neboť tato umožňuje bezhotovostní převody peněžních prostředků, což je nejen praktické, ale s ohledem na omezený limit pro platby v hotovosti též nutné, pokud je výše směnečné sumy vyšší než 350.000 Kč[101].

Na závěr bych rád zmínil, že domicilát může být na směnce uveden pouze jediný, neboť pluralita domicilátů by měla za následek neplatnost směnky z důvodu plurality platebních míst.[102]

---

[98] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 35. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.
odchylně KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 69-70. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.
[99] Dostupné z: http://kraken.slv.cz/VSOL7Cmo505/2004.
[100] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 57. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.
[101] Srov. § 4 odst. 1 Zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů.
[102] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 70. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

4. Náležitosti směnek

Směnka je přísně formálním cenným papírem, pro který je charakteristickým znakem rigidní úprava jeho obsahu. Z toho však plynou také rizika chyb, které mohou zapříčinit, že směnka nebude vystavena platně. Důvodem pro tuto směnečnou přísnost (tzv. *rigor cambii*) je především to, že směnka je cenným papírem abstraktním, kdy pro posouzení nároku ze směnky vyplývajícího je stěžejní výlučně její obsah.

Směnka nemůže mít nikdy podobu cenného papíru zaknihovaného – je výlučně cenným papírem listinným. Právní úprava směnek neobsahuje požadavky na charakter hmotného substrátu, který tvoří podklad směnky a v němž jsou směnečná práva inkorporována. Požadavek listinné formy směnky neznamená, že by hmotným substrátem musel být výlučně papír, ale může jím být relativně cokoliv – v souvislosti s touto otázkou je snad v každé knize pojednávající o směnkách zmíněna směnka, která byla platně vystavena na víku krabice od doutníků. Ztotožňuji se však argumentací, kterou uvádí doc. Kotásek ve svém komentáři[103], že hmotný substrát, na němž je směnečné prohlášení zachyceno, musí mít jisté vlastnosti. Konkrétně tento pramen uvádí, že musí mít rozeznatelný rub a líc a musí být též připojitelná allonge, neboli přívěsek, sloužící k rozšíření využitelné plochy směnky. Tyto požadavky tedy vylučují, aby byla směnka vystavena vytesáním do kamene či vyrytím prohlášení do kmene stromu.

Přes to, že je směnka cenným papírem přísně formálním, je zde relativně vysoká míra tolerance k chybám osob směnečně zavázaných – např. neuvedení splatnosti jako takové či místa, kde má být směnečný peníz zaplacen, o čemž bude pojednáno blíže v podrobnějším výkladu ke směnečným náležitostem.

Samotné směnečné náležitosti nelze považovat za definici směnky jako takové, avšak jsou to právě obligatorní směnečné doložky, uvedené v čl. I § 1 a §75 ZSŠ, které vymezují podstatu směnky. Fakultativní směnečné doložky pak pomáhají přizpůsobovat směnku konkrétnímu případu.

Co se týče samotných prohlášení uvedených na směnce, není požadavkem právní úpravy, aby tyto zápisy byly provedeny vlastnoručně a v praxi tomu tak

[103] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 16. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

zpravidla ani nebude. Jediným prvkem, který musí být na směnce vždy vyveden vlastní rukou, je podpis, jak bude připomenuto dále. Požadavek vlastnoručního provedení celého obsahu směnečné listiny by byl zjevně nepraktický už z hlediska existence rizika, že určité údaje nebudou z důvodu omylu, nevědomosti či roztržitosti na směnku připojeny. Právě proto jsou směnky vystavovány nejčastěji na předtištěných směnečných formulářích, které jsou z uživatelského hlediska přívětivější a přehlednější (což ovšem nemusí platit vždy, zvlášť pokud se jedná o formuláře zhotovené podomácku, např. pomocí textového editoru na počítači). Z tohoto hlediska je vhodné použít v případě potřeby vystavení směnky směnečných formulářů zhotovovaných kupříkladu bankami, neboť u těchto existuje menší riziko nedostatků např. v jejich grafickém provedení. Samozřejmě podstatným elementem je také správné vyplnění takového formuláře, aby listina byla jako směnka platná. Pro nezkušené uživatele směnečných formulářů může být matoucí, že tyto formuláře z důvodu co největší možné individualizace často obsahují nadbytek údajů, které nemusí být nutně vyplněny. Často např. bývá uvedena směnečná suma jak čísly, tak slovy – v tomto případě se ale jedná o užitečný prvek, neboť může zabránit chybnému vyplnění, popř. pozměnění směnečné sumy. Pakliže by ale byla směnečná suma udána na takovém formuláři pouze slovy, resp. pouze numericky, nijak to nebrání platnosti takové směnky, bude-li splňovat všechny zákonné požadavky.

Pokud jde o obsah směnky, musíme důsledně odlišovat náležitosti podstatné a náležitosti fakultativní, jejichž přítomnost na směnce z hlediska její platnosti není nutná. Samotná listina se stane směnkou v okamžiku, kdy je na ni připojena poslední absentující náležitost.[104] Listina bude jako směnka platná i tehdy, jestliže (ať již hovoříme o náležitostech podstatných či fakultativních) údaje uvedené na směnce nebudou pravdivé – směnky je důležité pouze to, zda jsou tyto, byť nepravdivé, údaje formálně bezvadné a logické (např. splatnost musí být určena na den, který po dni vystavení skutečně existuje).[105] S ohledem na tuto skutečnost tak budou platné i směnky literaturou označované jako směnky „sklepní“. Těmi jsou směnky, v nichž označené

[104] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 78. ISBN 978-80-7400-402-5.
[105] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 7. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.

osoby jsou osobami fiktivními, popř. osobami zcela insolventními, které působí jako tzv. bílí koně, kteří slouží ke zdánlivému zvýšení bezpečnosti dané směnky.

4.1 Náležitosti směnky cizí

Na úvod této podkapitoly bych rád uvedl, že vzhledem k tomu, že některé náležitosti směnky cizí jsou totožné s náležitostmi směnky vlastní, bude v tomto výkladu u směnek cizích argumentováno též judikaturou vztahující se ke směnkám vlastním, je-li analogicky pro směnky cizí použitelná.

Výčet náležitostí směnky cizí je obsažen v čl. I § 1 ZSŠ. Zde bych rád podotkl, že ne všechny z těchto náležitostí musí být na směnce výslovně uvedeny, o čemž se zmíním v dalším výkladu. K náležitostem směnky cizí podle čl. I. § 1 ZSŠ patří: 1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyce, ve kterém je tato listina sepsána; 2. bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu; 3. jméno toho, kdo má platit (směnečníka); 4. údaj splatnosti; 5. údaj místa, kde má být placeno; 6. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno; 7. datum a místo vystavení směnky a za 8. podpis výstavce. Zákonné pořadí těchto náležitostí však nelze považovat za závazné, z čehož plyne, že není nutné, aby byly tyto náležitosti na směnce uvedeny v pořadí, v jakém je uvádí jejich zákonný výčet. Směnečné prohlášení jako takové by mělo být tvořeno souvislým a logicky uspořádaným textem, neboť směnku by neměl představovat pouhý seznam nepropojených bodů.[106] Listinu, která by výše uvedené náležitosti neobsahovala (nebo pokud by tyto náležitosti obsahovala, ale nebyly-li by formálně správné), nebude možno za směnku vůbec považovat, ledaže by se ohledné té které náležitosti uplatnila zákonná výjimka[107], díky které není výslovné uvedení takové směnečné náležitosti vyžadováno – s ohledem na čl. I § 2 ZSŠ totiž platí, že takové náležitosti ve směnce nemusí být vyjádřeny vůbec (datum splatnosti směnky[108]), resp. mohou ze směnky vyplývat pouze nepřímo (údaj platebního místa[109] a místa vystavení směnky[110]). Kromě absence některé

[106] K tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 5250/2009. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/.
[107] Srov. čl. I § 2 ZSŠ.
[108] Srov. čl. I § 2 odst. 2 ZSŠ.
[109] Srov. čl. I § 2 odst. 3 ZSŠ.
[110] Srov. čl. I § 2 odst. 4 ZSŠ.

ze směnečných náležitostí může být důvodem neplatnosti směnky též uvedení údajů, které činí směnku vnitřně rozpornou, což však opět neplatí bezvýjimečně, neboť i v těchto případech se mohou uplatnit zákonné domněnky, které tuto vnitřní rozpornost hojí, o čemž se zmíním dále. Neplatnost ve výše uvedených případech je nutné vztahovat pouze k listině coby směnce a nikoliv listině jako celku. To znamená, že ačkoliv listina nebude platná jako směnka, nelze vyloučit, že se bude v takovém případě jednat o jiný právní úkon od směnky odlišný ve smyslu § 41a ObčZ, resp. § 575 NOZ.

4.1.1 Označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána

Požadavek ZSŠ na to, aby směnka byla jako směnka označena v samotném textu listiny, obsažený v ustanovení čl. I § 1 bod 1. ZSŠ, je výjimkou z obecného pravidla, že listinu určuje její obsah a nikoliv její označení.[111] Takové tvrzení však nelze pojímat zjednodušeně, neboť směnku zcela jistě určuje též její obsah, neboť směnka musí splňovat požadavky, které na ni klade zákon – listina, jež by byla ve svém textu jako směnka označena, ale neobsahovala by zákonné náležitosti, by zcela jistě nebyla jako směnka platná. Je třeba zdůraznit, že k platnosti listiny jako cizí směnky nepostačí, bude-li slovo „*směnka*“ uvedeno pouze v nadpisu. Slovo „*směnka*“ (směnečná klauzule) musí být součástí samotného směnečného prohlášení – musí být zahrnuto do kontextu směnky, což pouhé uvedení v nadpisu nesplňuje. Je tedy vhodné, aby bylo zahrnuto např. jako součást platebního příkazu – „*zaplaťte za tuto směnku*“. Právě při takové formulaci bude nezpochybnitelné, že slovo „*směnka*“ je pojato do vlastního textu listiny. Slovo „*směnka*“ zde má výstražnou funkci – má osobě, které se tato listina dostane do rukou, dát okamžitě najevo, že se setkává právě s tímto cenným papírem, který je charakteristický svojí specifickou úpravou. Podstatou tedy je, aby slovo „s*měnka*“ kontinuálně navazovalo na text směnky, přičemž není rozhodné, v jakém pádu bude toto slovo uvedeno – musí se však jednat o podstatné jméno.[112] Vyvedení směnečné klauzule např. graficky odlišně od ostatního textu směnky není v tomto případě na závadu. Není nutné uvádět, o jaký druh směnky se jedná – to vyplývá

[111] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 78. ISBN 978-80-7400-402-5.
[112] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 80. ISBN 978-80-7400-402-5.

z listiny jako takové resp. z toho, že má náležitosti stanovené zákonem pro směnku cizí. Bude-li však směnka jako směnka cizí označena, ničemu to nevadí. Požadavek, aby listina byla jako směnka označena, je splněn i v případě, kdy by u směnky splatné na viděnou bylo uvedeno „*zaplaťte za tuto vistasměnku*“. K označení tedy nemusí být použito pouze samotné slovo „*směnka*“, ale lze použít i složené výrazy jako „*vistasměnka*“, „*datosměnka*“ apod. Slovo „*směnka*“ ale nelze nahradit např. souslovím „*směnečný list*“, neboť takové označení nemusí značit pouze směnku, ale např. též protestní listinu. Jak jsem již uvedl ve výkladu pojednávajícím o směnce cizí, užívá se pro tuto směnku často také označení „*trata*“, které ale není zcela přesné. Právě z tohoto důvodu není možné slovo „*směnka*“ pojaté do textu listiny nahradit slovem „*trata*“. Taková listina by nebyla platná jako cizí směnka podle čl. I § 2 odst. 1 ZSŠ.

Ze zákonné formulace „*vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána*“ jednoznačně vyplývá požadavek jednojazyčnosti základní směnky. V tomto ohledu je současná zákonná úprava formálnější, než úprava Československého zákona směnečného č. 1/1928 Sb., jehož § 3 požadoval pouze to, aby slovo směnka bylo uvedeno v jazyce, v jakém je vysloven platební příkaz – nebyla tedy požadována jednojazyčnost základní směnky coby celku, ale pouze slova „*směnka*“ a platebního příkazu. Ačkoliv současný německý Wechselgesetz[113] z 28. 11. 1933 obsahuje ve svém čl. 1 bodu 1. totožný požadavek jako úprava česká („*die Bezeichnung als Wechsel im Text der Urkunde, und zwar in der Sprache, in der sie ausgestellt ist*“), připouští německá nauka a judikatura též směnky vícejazyčné, kdy podmínkou je pouze to, aby slovo „*směnka*“ bylo vyjádřeno ve stejném jazyce jako slovo „*platit*“.[114]

Požadavek současné tuzemské úpravy na jednojazyčnost základní směnky však zcela jistě neznamená, že by požadovaným jazykem musel být jazyk český či jazyk místa vystavení směnky, popř. místa splatnosti. Směnka může být platně vystavena v kterémkoliv existujícím jazyce, a to včetně jazyků uměle vytvořených – i směnka vystavená v esperantu by tedy byla platnou směnkou. V tomto ohledu se přikláním

---

[113] Dostupné z http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/wg/gesamt.pdf.

[114] HEFERMEHL, Wolfgang. *Wechselgesetz und Scheckgesetz: mit Nebengesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht*. 22., neubearbeitete und erw. Aufl., Stand vom 1. Juli. 2000, des von Adolf Baumbach begründeten Werk. München: C.H. Beck, 2000, s. 107. ISBN 3-406-46907-8. Zde je uvedeno: „*Auch darf der Text in einer Urkunde mehrsprachig ausgedrückt sein, wenn dadurch die Verständlichkeit des Wechsels nicht in Frage gestellt wird. Bei einem mehrsprachigen Text muss die Bezeichnung „Wechsel“ sprachgleich mit dem Wort für „zahlen“ sein.*“

k názoru JUDr. Kovaříka[115], na rozdíl od JUDr. Chalupy[116], jehož argumentace je dle mého názoru příliš formalistická, neboť chápe jazyk výlučně jakožto způsob slovního projevu určitého národa, čímž by vyloučil, aby směnky byly vystavovány v jazycích umělých – v jeho argumentaci se však ztotožňuji s tím, že si lze těžko představit platnou směnku vystavenou v jazyce počítačovém, neboť takový jazyk je jazykem v širším slova smyslu. Pokud jde ale o uměle vytvořené jazyky coby znakové systémy, pomocí kterých se popisují věci, akce, myšlenky a stavy, resp. jazyky coby nástroje, které lidé používají pro vyjádření svých představ reality a pro jejich následné sdělení jiným lidem, je nutné dle mého názoru připustit jako platné směnky i směnky vyhotovené v jazycích uměle vytvořených. Podmínkou též není, aby se jednalo o jazyk živý, avšak z praktického hlediska je nutné, aby se jednalo o jazyk, jenž bude pro účastníky směnečných vztahů srozumitelný. Za platnou však nelze považovat směnku, jež by byla vystavena – jak bylo uvedeno výše – v jazyce počítačovém či v tajném, šifrovaném nebo kódovém písmu či těsnopise.[117] Zákon nebrání tomu, aby byla ke směnce připojena listina, která by obsahovala text takové směnky přeložený do jiného jazyka – takovýto překlad by však neměl být opatřen pravými podpisy, neboť by to mělo za následek vznik nové, platné, separátní směnky. Nelze vyloučit, aby byla směnka do jiného jazyka přeložena na jedné listině – v takovém případě bude nutno zajistit, aby z listiny vyplývalo, které znění je zněním autentickým a předešlo se tak situaci, kdy by byla listina neplatná jako směnka z důvodu své vnitřní rozpornosti. Požadavek jednotnosti jazyka směnečného prohlášení vylučuje i použití jazyků příbuzných – např. češtiny a slovenštiny. Podle čl. I § 2 odst. 1 ZSŠ by tedy nebyla platnou směnkou listina psaná česky, pokud by slovo „*směnka*“ bylo uvedeno slovenským „*zmenka*“ apod. Zde je třeba dát pozor zejména v souvislosti s vyplňováním cizojazyčných směnečných formulářů. Problém by mohly představovat vícejazyčné směnečné formuláře, v nichž je vše předtištěno ve dvou cizích jazycích zároveň. Ohledně této otázky převládá

[115] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 9. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.
[116] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 112. ISBN 978-807-2017-164.
[117] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 10. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.

názor[118], že jazyk směnky bude určen podle toho, kterým z těchto dvou jazyků bude směnka nakonec vyplněna, přičemž je dle mého názoru vhodné předtištěné údaje v druhém jazyce pro větší přehlednost a jistotu jednojazyčného znění přeškrtnout. Ačkoliv je jednota jazyka jednoznačným požadavkem směnečného práva, nelze její přísnost chápat do absolutních důsledků. Tím mám na mysli zejména skutečnost, že např. názvy měst nemusí být nutně uvedeny v ekvivalentu daného jazyka. Je tedy přípustné vystavit směnku v českém jazyce a jako místo splatnosti uvést např. Regensburg, München či Copenhagen – není třeba uvádět české ekvivalenty Řezno, Mnichov, resp. Kodaň. Jazyková jednota směnky tímto nebude narušena, což však neplatí pro případy, kdy by směnka byla vystavena v jazyce českém, ale u směnečné sumy bylo uvedeno označení měny v cizím jazyce, tedy např. „*Swiss Franks*“[119], „*Pound Sterling*“, „*US Dollars*“ apod. Pokud bychom jazykovou přísnost brali do absurdních důsledků, musela by být přeložena i jména na směnce uvedená – např. Heinrich Schmied jako Jindřich Kovář. Ve vztahu k jednotě jazyka je však nutné podotknout, že tato jednota se netýká osob, které na platnou směnku připojí své podpisy až dodatečně, ale postačí, že je tato jednotnost zachována v okamžiku emise směnky – např. akcept či doložka avalu tedy nemusí být jazykově jednotná s textem základní směnky a tato odchylka nezpůsobí neplatnost směnky z důvodu jazykové nejednotnosti. Pokud by tomu tak bylo, způsobovala by tato skutečnost ve směnečných vztazích značnou nejistotu, neboť by takto mohl de facto kdokoliv platnou směnku snadno zneplatnit.

---

[118] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář.* 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 10. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.
Totožně KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 31. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

[119] K tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009, uveřejněný pod č. 76/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/. Nejvyšší soud v tomto svém rozhodnutí uvádí, že směnečná listina musí být v době své emise jednojazyčná. Nepřichází tedy v úvahu, aby část směnky byla sepsána v jednom jazyce a jiná část v jazyce odlišném, popř. aby text směnky přecházel z jednoho jazyka do druhého – tedy např. „*zaplaťte za tuto Wechsel*“. Tímto rozsudkem Nejvyšší soud judikoval, že jazyková jednota směnečné listiny je narušena též v případě, kdy je měna směnečné sumy označena výrazem, kterým se označuje v jazyce cizím, v konkrétním případě jako „*swiss franks*“. Pakliže by v případě této směnky sepsané v českém jazyce byla směnečná suma označena pouze mezinárodně uznávaným „*CHF*“ popř. jako „*švýcarský frank*“, byla by jazyková jednota směnky zachována a listina by tak byla platnou směnkou.

4.1.2 Bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu

Ustanovení čl. I § 1 bod 2. ZSŠ v sobě skrývá de facto dvě náležitosti, které musí směnka obsahovat. Tou první je bezpodmínečný příkaz k zaplacení, druhou pak peněžitá suma, jež má být trasátem na základě příkazu uhrazena (tedy směnečný peníz).

Příkaz, kterým výstavce cizí směnky přikazuje trasátovi, aby zaplatil remitentovi určitou peněžitou sumu, je náležitostí cizí směnky, která určuje samotnou její podstatu a díky které lze bezpečně směnku cizí od směnky vlastní odlišit. Ačkoliv zákon požaduje, aby ve směnce cizí byl tento příkaz vtělen, neříká konkrétně, jak by takový příkaz měl znít. Z čistě jazykového výkladu daného ustanovení vyplývá, že se jako naprosto postačující jeví imperativ „*zaplaťte*“. Jiné vyjádření této doložky nelze vyloučit, ale jak z doslovného výkladu zákona plyne, bude nezbytně nutné, aby se jednalo o příkaz, který však může být vyjádřen různými způsoby.[120]

ZSŠ vyžaduje, aby byl příkaz k zaplacení směnečného peníze bezpodmínečný, z čehož vyplývá, že tento příkaz platí bez dalšího a jeho účinnost není vázána na splnění určitých vedlejších okolností, a to ani v případě, kdy byla směnka vystavena proti plnění, které doposud nenastalo. Pokud by i přes tento jasný požadavek výstavce příkaz jakýmkoliv způsobem podmínil, nebude taková listina platná coby směnka, neboť právě bezpodmínečnost je pro směnku charakteristickým znakem.

Povinnost zaplatit peněžitou sumu charakterizuje směnku jako dlužnický cenný papír, který vždy vyjadřuje závazek k placení. Z tohoto plyne, že vystavení směnky na jiné plnění než peněžité je zcela vyloučeno. Co se vyjádření směnečného peníze ve směnce týče, bývá údaj o něm na směnkách tradičně umisťován jak slovně (zpravidla v textu směnečného prohlášení), tak numericky (tradičně do pravého horního rohu líce listiny). Taková forma vyjádření samozřejmě není nutností, neboť postačí uvedení daného údaje pouze jednou formou. Je ale vhodné, aby byl údaj směnečné sumy uveden oběma způsoby, neboť se tak výstavce směnky snáze vyhne překlepu či případné chybě.

---

[120] Blíže k vyjádření platebního příkazu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 802/2010, dostupný z: http://www.nsoud.cz/. Nejvyšší soud se v rámci řízení o dovolání zabýval otázkou platnosti směnky cizí, v níž byl platební příkaz formulován „*za tuto směnku zaplatíte*“. Ve svém závěru se neztotožnil s názorem odvolacího soudu, který zastával názor, že takto formulované prohlášení není příkazem, neboť není v imperativní formě, ale jedná se pouze o formu indikativu. Nejvyšší soud se přiklonil k názoru dovolatele, že použití indikativu nevylučuje, aby se jednalo o platební příkaz, neboť znění směnky „za tuto směnku zaplatíte 92.800,- Kč“ je nepochybně platebním příkazem.

Zákon směnečný a šekový pamatuje i na situace, kdy by se údaje uvedené jak numericky tak slovně neshodovaly – v takovém případě se uplatní čl. I § 6 odst. 1 ZSŠ, který stanoví, že přednost má údaj vyjádřený slovně, což je nanejvýš logické, neboť při takovém vyjádření směnečné sumy je menší riziko případné chyby. Ustanovení čl. I § 6 odst. 2 ZSŠ pak pamatuje na případy, kdy se údaj směnečné sumy na směnce objevuje několikrát slovy, resp. několikrát čísly. Pokud se tyto údaje neshodují, platí suma nejmenší. Právě toto ustanovení brání tomu, aby byl v jedné a téže směnce obsažen příkaz k zaplacení více směnečných sum (např. „*zaplaťte za tuto směnku 30.000,- Kč a 50.000,- Kč*“) – v takovém případě by totiž byla za směnečný peníz považovaná suma nejnižší. Bude-li tedy směnka sloužit např. k úhradě více pohledávek, bude nutné výši těchto pohledávek sečíst a teprve tento součet uvést ve směnce jako směnečnou sumu. Ustanovení čl. I § 6 ZSŠ se však týká pouze rozporů v částkách na směnce a nikoliv označení měny směnečné sumy. Takový případ byl řešen usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 9. 1994, sp. zn. 5 Cmo 229/94.[121] V uvedeném rozhodnutí byla vystavena po měnové odluce taková směnka, kde údaj měny byl uveden předtiskem jako „*Kčs*“, přičemž výstavce směnky bez přeškrtnutí tohoto údaje doplnil ručně „*korun českých*“. Vrchní soud v tomto případě vyslovil, že se jedná o směnku neplatnou pro vnitřní rozpor spočívající v neurčitosti směnečné sumy, který není možné zhojit aplikací ustanovení čl. I § 6 ZSŠ, které se týká pouze vyjádření směnečné sumy a nikoliv její měny. Oba údaje o měně jsou navíc kryty výstavcovým podpisem stejně. Na uvedenou situaci nemá vliv ani skutečnost, že měna Kčs v době vystavení směnky již neexistovala.

Vzhledem k tomu, že směnka je abstraktním cenným papírem, není možné provést určení směnečné sumy odkazem na jiné dokumenty, např. na kupní smlouvu, kde bude uvedena kupní cena, jež má být směnkou uhrazena. Na platnost směnky však nebude mít vliv, pokud v ní bude uvedena tzv. hodnotová doložka, tedy uvedení materiálního důvodu vzniku směnečného závazku. Tato doložka však nesmí vtahovat podmínky kauzálního závazku do směnky.[122]

---

[121] In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18.9. 2013]. Dostupné z: http://www.beck-online.cz/.

[122] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 11. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.

Neurčitou a tudíž neplatnou směnkou bude listina, která bude trasátovi přikazovat zaplatit tolik, kolik bude majitel směnky požadovat, případně tolik, kolik bude v trasátových možnostech. Ze stejného důvodu bude neplatná také směnka přikazující zaplatit ekvivalent např. 1000 EUR v české měně.

Směnečnou sumu lze vystavit v jakékoliv měně s tou podmínkou, že je nutné, aby tato měna byla existentní v okamžiku vystavení směnky a byla platná a přijímaná jako zákonné platidlo alespoň v jednom státě světa.[123] Jak již bylo uvedeno výše, nebude tedy platná např. směnka, která byla vystavena na měnu Kčs po měnové odluce.[124] Na platnost směnek vystavených na Kčs před touto odlukou nemá odluka žádný vliv.[125] Taková praxe by byla v rozporu s principem právní jistoty, neboť by ex

---

[123] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 82. ISBN 978-80-7400-402-5.

[124] K tomu viz rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 18. 2. 1994, sp. zn. 5 Cm 27/94. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18. 9. 2013]. Soud se v tomto případě zabýval platností směnky vystavené 19. 4. 1993, tedy po měnové odluce 8. 2. 1993, na měnu Kčs. Vzhledem k tomu, že podmínkou platnosti směnky je uvedení směnečné sumy v platné měně, nebude směnka vystavená na již neexistující měnu Kčs po datu měnové odluky platnou směnkou. Tento nedostatek nelze zhojit ani použitím ustanovení čl. I § 41 ZŠŠ, neboť to se použije pouze v přídech platných, existujících měn.

Stejný názor je vyjádřen též v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 527/94. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 18. 9. 2013]. Zde řešil soud obdobný případ – žalobce argumentoval tím, že Kčs jako měna sice již neexistuje, ale podle platných právních předpisů bylo až do května roku 1994 možné měnit Kčs na Kč, navíc i peněžní ústavy stále používají tiskopisy s měnou Kčs. Odvolací soud proti tomu argumentoval, že za určitou měnu lze považovat pouze měnu, jež je skutečně v oběhu v některém státě. Přepočet peněžitých závazků 1:1 podle zákona č. 60/1993 Sb., o oddělení měny, je možný pouze ohledně závazků existujících ke dni měnové odluky a nikoliv u závazků vzniknuvších po tomto dni. Skutečnost, že bylo až do května 1994 možné vyměnit bankovky a mince Kčs na Kč na této situaci nic nemění. Záměr vystavit směnku na měnu Kč není podstatný, neboť je v daném případě určující obsah listiny.

S výše uvedenými rozsudky se shoduje též rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 6. 1996, sp. zn. 4 Cmo 386/96. In: LexGalaxy [právní informační systém]. Epsilon Delta, s.r.o., Praha 2009 [cit. 18. 9. 2013]. V tomto rozsudku Vrchní soud konstatoval, že požadavek určitosti peněžité sumy se nevztahuje pouze na její numerické či slovní vyjádření, ale též na měnu, v níž je směnka vystavována, přičemž se musí jednat o měnu, kterou lze zaplatit buď přímo, nebo alespoň za použití ustanovení čl. I § 41 odst. 1 ZSŠ.

[125] K tomu viz rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 29. 4. 1994, sp. zn. 5 Cm 51/94. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18.9. 2013]. Dostupné z: http://www.beck-online.cz/. Soud se zde zabýval otázkou platnosti směnky vystavené v Kčs před měnovou odlukou 8. 2. 1993, přičemž potvrzuje, že v takovém případě nic nebrání platnosti a vymahatelnosti směnky po tomto dni za použití pravidla pro přepočet peněžitých závazků (1:1 dle

post došlo ke zneplatnění takových směnek. Směnky vystavené před měnovou odlukou tak budou v ČR splatné v Kč a na Slovensku v SK, resp. nyní v EUR podle stanoveného přepočítacího koeficientu mezi SK a EUR.

Jde-li o označení měny, může být vyjádřena doslovně („*česká koruna*“), popř. jazykově neutrální zkratkou („*CZK*“, „*USD*“ či „*CHF*“[126]). Zkratka „*Kč*“ již ale není jazykově neutrální, a proto bude nutné dbát o dodržení jazykové jednotnosti směnky, o které bylo pojednáno v předchozím výkladu. Problematická by se mohla zdát situace, kdy by měna byla vyjádřena pouze jako „*koruny*“ či „*dolary*“, neboť těmito měnami se platí ve více státech světa a není proto na první pohled zřejmé, ve které konkrétní měně má být směnka proplacena. Případy, kdy je druh peněz ve státě vystavení a ve státě splatnosti označen stejně, avšak má různou hodnotu, řeší čl. I § 41 odst. 4 ZSŠ, který stanoví, že směnečná suma bude vyplacena ve měně místa platebního. Výkladem tohoto ustanovení lze dojít k závěru, že se v případech, kdy bude měna směnečné sumy označena druhem peněz, který se používá ve více státech, ale nebude se jednat o druh peněz používaný v místě vystavení a v místě placení, bude jednat o směnku z tohoto důvodu neurčitou a tedy neplatnou.[127] Čl. I § 41 odst. 1 ZSŠ pak řeší situaci, kdy zní směnka na měnu, která není v oběhu v platebním místě – tedy např. směnka vystavená na americké dolary splatná v České republice. V takovém případě lze až na výjimku, kdy je směnka opatřena doložkou o efektivním placení, směnečnou sumu proplatit v měně platebního místa podle hodnoty, kterou má v den splatnosti. Pro případ prodlení dlužníka s placením má majitel směnky právo zvolit, zda mu bude směnka vyplacena v měně platebního místa podle kursu ke dni splatnosti směnky či ke dni placení, což mu umožňuje zvolit si kurs, který je pro něj výhodnější. Doložka o efektivním placení vylučuje, aby byla směnečná suma udaná měnou, která není v platebním místě v oběhu, vyplacena v měně platebního místa.[128] V takovém případě je tedy nutné, aby byl směnečný peníz zaplacen v měně, ve které je na směnce vyjádřen.

---

zákona č. 60/1993 Sb., o oddělení měny, jak uváděl žalobce) a nepřisvědčil tak názoru žalovaného, že takto vystavená směnka měla být zničena a místo ní měla být vystavena směnka nová znějící na Kč.

[126] K tomu viz výše rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009, uveřejněný pod č. 76/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupný z: http://www.nsoud.cz/, kde je řešeno označení směnečné sumy jako „swiss franks“ v česky psané směnce.

[127] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 188. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

[128] Dědič, Jan et al. *Právo cenných papírů a kapitálového trhu*; Prospektum: Praha, 1999, s.135. ISBN 80-7175-084-0.

4.1.3 Jméno toho, kdo má platit (směnečníka)

Jak jsem uvedl výše, podstatou směnky cizí je bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu. Jméno toho, komu je tento příkaz adresován, je další z podstatných náležitostí směnky cizí[129], přičemž tuto náležitost, obsaženou v ustanovení čl. I § 1 bod 3. ZSŠ, nelze ve směnce opomenout a nelze ji odvozovat ze směnky ani nepřímo. Absenci tohoto údaje nelze zhojit např. tím, že bude směnka akceptována neoznačeným směnečníkem, i když v soudní praxi bylo původně zastáváno stanovisko opačné. Pozdějším vývojem však dospěla soudní praxe k závěru, že takový přístup je nesprávný, neboť není možné směšovat trasantova a trasátova prohlášení.[130]

Ve formulářových směnkách bývá údaj směnečníka na líci směnky uveden obvykle vlevo dole, ale takové umístění není závazné – jeho jméno tedy může být např. součástí směnečného prohlášení. Směnečník nemusí být na směnce výslovně označen slovem „směnečník“ (či „trasát“ apod.) – postačí, je-li na směnečném formuláři uveden na místě obvyklém (na líci vlevo dole), pakliže k této osobě zcela zřejmě směřuje platební příkaz.[131]

Jak bylo vysloveno rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 1995, sp. zn. 5 Cmo 387/94, *„K platnosti směnky cizí není nutné správné označení existujícího směnečníka, postačí, že je na směnce údaj směnečníka připojen. Je-li označení určité a není-li zde problémů s identifikací označeného směnečníka a nehrozí-li nebezpečí záměny s jinými osobami, není již tak nutné, aby jméno zapsané do obchodního rejstříku*

---

[129] Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 19. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 580/2002, dostupném z: http://www.nsoud.cz/, řešil problematiku označení osoby směnečníka ve směnce vlastní s tím závěrem, že pokud by někdo byl ve směnce vlastní označen za směnečníka, přičemž taková směnka bude mít všechny náležitosti směnky vlastní, bude se jednat o směnku vlastní a skutečnost, že v ní bude osoba označena jako „směnečník“, je pro danou směnku zcela bez právního významu.

[130] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 190. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

[131] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 1999, sp. zn. 5 Cmo 657/98. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22. 9. 2013]. V tomto rozsudku Vrchní soud v Praze vyslovil, že není třeba, aby byl směnečník ve směnce výslovně označen jako „*směnečník*“ – toto slovo je v zákoně uvedeno jako legislativní zkratka, z čehož nelze dovozovat skutečnost, že by zákon požadoval, aby byl směnečník na směnce výslovně označen, neboť postačí, pokud z grafické úpravy směnky vyplývá, že uvedená adresa je adresou osoby, které je určen platební příkaz. Je přitom obecnou zvyklostí umísťovat údaj směnečníka na líci směnky vlevo dole. Pokud je takto směnečný tiskopis vyveden, každý běžný uživatel směnky mu porozumí. K označení směnečníka tak postačí, aby bylo na tomto místě uvedeno jeho jméno.

bylo zcela shodné s úplným jménem této osoby.“[132] K určitosti označení směnečníka je nezbytné uvést jeho jméno. Není přitom rozhodné, zda se jedná o jméno úplné či skutečné – jako směnečník může být udána i osoba neexistující. V takovém případě je však vyloučena akceptace směnky, neboť za fiktivního směnečníka nemůže být směnka akceptována ani jinou osobou – směnka tedy nebude mít žádného přímého dlužníka, ale bude možné uvažovat pouze o dlužnících postižních. Absence akceptu cizí směnky tedy nebude na závadu její platnosti, budou-li splněny ostatní zákonné formální požadavky.[133]

Kromě směnečníkova jména není k platnosti směnky nutné, aby byly uváděny další údaje o jeho osobě (např. adresa či rodné číslo). Směnečník by však měl být označen takovým způsobem, aby o jeho identitě nevznikaly pochybnosti. S odkazem na čl. I § 2 odst. 3 ZSŠ je vhodné, aby byla u jeho jména uvedena též adresa, neboť toto ustanovení stanoví, že pokud není uvedeno místo platební (čl. I § 1 bod. 5. ZSŠ), bude platebním místem (a zároveň místem směnečníkova bydliště, resp. sídla v případě osob právnických) právě místo uvedené u směnečníkova jména. Pro případ, že by nebylo uvedeno zvláštní platební místo, tak poskytuje uvedení místa u jména směnečníka ochranu před neplatností směnky z důvodu absence jedné z jejích podstatných náležitostí.

Neplatnou směnkou by byla listina, ve které by byl směnečník určen např. opisem či odkazem – např. v případě, že kauzální pohledávkou by byla kupní smlouva a „směnka“ by v označení směnečníka uváděla toliko to, že jím je osoba, která má v takovém závazkovém vztahu postavení kupujícího. Takto zprostředkované označení trasáta by mělo za následek neurčitost ve směnečníkově osobě a tudíž neplatnost dané směnky. Výjimku z tohoto pravidla představuje zastřená směnka vlastní, kdy výstavce

---

[132] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 37. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

[133] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 531/95. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. 9. 2013]. Dostupné z: http://www.beck-online.cz/. V tomto rozhodnutí judikoval Vrchní soud v Praze, že k platnosti cizí směnky postačí, je-li na směnce směnečník uveden, a to bez ohledu na to, zda bude směnka z jeho strany později akceptována či nikoliv, neboť akcept je podstatný pouze co se vzniku směnečníkova směnečného závazku týče – samo označení za směnečníka nezakládá postavení směnečného dlužníka. Neztotožnil se tak s názorem soudu prvního stupně, že se jedná o neplatnou směnku cizí, neboť údaj směnečníka se neshoduje s akceptantem (směnka byla v dané případě akceptována jak osobou, která na ní byla uvedena jako směnečník, tak zároveň osobou další).

směnky určí za směnečníka sám sebe, neboť v takovém případě postačí, bude-li směnečník určen odkazem – např. „*na mne samého*“ či „*směnečníkem jest výstavce*“.

4.1.4 Údaj splatnosti

Ačkoliv jsou směnky obvykle cennými papíry s krátkou dobou splatnosti, nic nebrání tomu, aby byla splatnost směnky určena v řádu let či desítek let. Doložka splatnosti směnky, která je jako podstatná náležitost uvedena v ustanovení čl. I § 1 bod 4. ZSŠ, je podstatná z toho důvodu, že určuje, kdy se přímé směnečné závazky plynoucí ze směnky stávají dospělými a kdy se směnečný věřitel může domáhat jejich splnění.

Ode dne splatnosti směnky je nutné odlišit takzvaný den platební. Dnem splatnosti může být jakýkoliv existující den v roce, tedy i svátky či jiné dny pracovního klidu. Jestliže směnka dospěje své splatnosti v den pracovního klidu, nelze se však po dlužníku domáhat jejího zaplacení, což vyplývá z ustanovení čl. I § 72 odst. 1 ZSŠ, neboť toto ustanovení říká, že v takovém případě se lze domáhat zaplacení teprve v nejbližší den pracovní. Právě tento nejbližší pracovní den bude tzv. dnem platebním. Co se týče časového období v rámci dne, kdy je možné směnku prezentovat dlužníkovi, lze analogickým výkladem ustanovení čl. I § 85 ZSŠ dovodit, že směnku lze prezentovat v době od 9:00 do 18:00.

Údaj splatnosti patří mezi jednu z podstatných náležitostí, jejichž absence na směnce nemá za následek její neplatnost, neboť pro případ, že na směnce tento údaj uveden není, zakotvuje ZSŠ ve svém ustanovení čl. I § 2 odst. 2 nevyvratitelnou právní domněnku, že se jedná o směnku splatnou na viděnou. V takovém případě hovoříme o tzv. absenčních vistasměnkách. Tato fikce by se však neuplatnila tehdy, pokud by se jednalo o blankosměnku, která by záměrně nebyla opatřena uvedením splatnosti.[134]

---

[134] Zajímavým judikátem vztahujícím se k blankosměnce (byť vlastní) se záměrně neuvedenou splatností je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 157/2009, dostupný z: http://www.nsoud.cz/. Tímto judikátem byla řešena situace, kdy byla blankosměnka vystavena na formuláři, na kterém byl u data splatnosti předtištěný údaj „199“. Dovolatelé argumentovali názorem, že vzhledem k použití tohoto formuláře je nepochybné, že výstavce chtěl splatnost takové směnky omezit nejdéle na den 31. 12. 1999, v opačném případě by totiž neužil formulář s tímto předtiskem. Žalobkyně naproti tomu namítala, že omezení splatnosti směnky nejdéle na tento dne by muselo vyplývat z dohody o vyplňovacím právu směnečném a nikoliv z částečného předtisku v použitém směnečném formuláři. Nejvyšší soud se zde přiklonil k názoru žalobkyně, když uvedl, že z použití formuláře s částečným předtiskem nelze usuzovat, že by strany chtěly omezit splatnost blankosměnky nejpozději dnem 31. 12.

Pokud jde o umístění doložky splatnosti na směnce, není (stejně jako v případě umístění jiných doložek) předepsané žádné konkrétní místo na líci směnky, kde by tato doložka měla být uvedena – tradičně však bývá zahrnuta do směnečného prohlášení.

Samotná splatnost směnek je upravena v čl. I oddílu pátém ZSŠ (§ 33 - 37). Směnečná přísnost se v případě údaje splatnosti projevuje tím, že způsoby stanovení splatnosti směnky jsou vymezeny zákonem taxativně v ustanovení čl. I § 33. Odstavec první tohoto ustanovení umožňuje vystavit směnku splatnou a) na viděnou (tzv. *vistasměnka*); b) na určitý čas po viděné (tzv. *lhůtní vistasměnka*); c) na určitý čas po datu vystavení (tzv. *datosměnka*) a za d) na určitý den (tzv. *fixní směnka*). Jak čl. I § 33 uvádí ve svém druhém odstavci, směnky s jinou dobou splatnosti nebo směnky se splatností postupnou jsou neplatné.

Charakteristickým rysem směnky cizí je, že pro vznik směnečníkova závazku z takové směnky je třeba, aby tuto směnku akceptoval. Problematická situace by mohla nastat tehdy, pakliže by výstavce (i již akceptovanou) směnku remitentovi předal až poté, kdy by se tato směnka stala splatnou. V takovém případě již nelze směnku řádně prezentovat trasátovi k placení ani ji nelze pro neplacení protestovat. U takové směnky dojde k zániku postihových práv vůči nepřímým směnečným dlužníkům a navíc zde existuje riziko promlčení věřitelova práva vůči akceptantovi.[135]

4.1.4.1 Směnka splatná na viděnou – vistasměnka

Směnka splatná na viděnou se stává splatnou při předložení věřitelem směnečnému dlužníkovi (tedy při tzv. prezentaci – viděné), tzn. ihned, jakmile ji dlužník uvidí. Jak vyplývá ze zákonné úpravy, směnku splatnou na viděnou je třeba prezentovat k placení (není ji třeba předtím předkládat k přijetí) ve lhůtě jednoho roku od jejího vystavení.[136] Tato lhůta je však určena pouze podpůrně a přímo ze zákona vyplývá možnost výstavce lhůtu při vystavení směnky prodloužit či zkrátit.[137] Indosant může s účinky vůči sobě tuto lhůtu pouze zkrátit.[138] Pokud by zkrácení doby

1999. Z uvedení pozdějšího data za současného přeškrtnutí údaje „199“ nelze učinit závěr o neplatnosti směnky.

[135] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 95. ISBN 978-80-7400-402-5.

[136] Viz čl. I § 34 odst. 1 věta druhá ZSŠ.

[137] Viz čl. I § 34 odst. 1 věta třetí ZSŠ.

[138] Viz čl. I § 34 odst. 1 věta čtvrtá ZSŠ.

k prezentaci směnky provedl při akceptaci směnečník, bude se jednat o omezené přijetí směnky ve smyslu čl. I § 26 odst. 2 ZSŠ a byl by tak zavázán v rozsahu tohoto přijetí.

Platební příkaz v případě vistasměnky bude nejčastěji znít „*zaplaťte za tuto směnku na viděnou*“. Jak jsem již zmínil výše, vistasměnkami jsou dle nevyvratitelné zákonné domněnky též všechny směnky, které neobsahují žádný údaj splatnosti, což však naplatí pro blankosměnky vystavené s tím, že jejich splatnost bude doplněna později.

Okamžikem, kdy je směnka k placení prezentována, se stává splatnou. Splatnost směnky je v případě vistasměnky plně v rukou směnečného věřitele, neboť ji může dlužníkovi prezentovat v kterýkoliv pracovní den[139], aniž by o svém záměru musel dlužníka předem informovat. Tato skutečnost je bezesporu pro věřitele výhodná, protože záleží pouze na jeho vůli, kdy směnku k placení předloží. Věřitelova výhoda však nepochybně představuje nevýhodu pro směnečného dlužníka, neboť nemusí být ve chvíli, kdy mu je směnka věřitelem prezentována, schopen svůj směnečný závazek uhradit. Určitým prvkem pro zvýšení jistoty dlužníka může představovat zákonem umožněná situace[140], kdy výstavce stanoví, že vistasměnka nesmí být k placení předložena před určitým dnem. V takovém případě si dlužník může být jist, že mu směnka nemůže být alespoň do dne uvedeného ve směnce prezentována k placení. V takovém případě běží lhůta k prezentaci směnky od tohoto dne a nikoliv ode dne jejího vystavení.

4.1.4.2 Směnka splatná určitý čas po viděné – lhůtní vistasměnka

Na rozdíl od vistasměnky není u lhůtní vistasměnky okamžik její prezentace zároveň okamžikem, kdy nastává její splatnost. Tyto směnky sice zmírňují tvrdost klasických vistasměnek, neboť poskytují dlužníkovi alespoň určitou lhůtu, ve které má možnost se na splnění svého závazku připravit, avšak splatnost má stále v rukou majitel směnky. Den splatnosti je u lhůtních vistasměnek vázán na uplynutí předem určené lhůty. Aby tato lhůta začala běžet, je nutné, aby byla směnka majitelem nejprve směnečníkovi prezentována k přijetí – právě tento den představuje v případě lhůtních vistasměnek viděnou. Samotná viděná se na směnce nevyznačuje, ale je patrná buď

[139] Viz čl. I § 72 ZSŠ.
[140] Viz čl. I § 34 odst. 2 ZSŠ.

z datovaného akceptu, nebo případně z protestu pro nedatované přijetí, resp. zákonné fikce data, kdy k nedatovanému přijetí došlo, o čemž pojednávám níže.

Právě díky lhůtě, která tvoří mezidobí mezi datem přijetí směnky a dnem její splatnosti, se tato směnka nazývá vistasměnkou lhůtní. Ze zákona nevyplývá žádná minimální či maximální délka této lhůty, avšak zcela určitě je zde na místě analogicky aplikovat judikaturu vztahující se k problematice datosměnky a fixní směnky, že nejsou přípustné lhůty kratší než jeden den, resp. lhůty určené dle hodin či s přesností na hodiny. Formulace platebního příkazu u lhůtní vistasměnky může znít např. „*zaplaťte za tuto směnku deset dní po viděné*".

V případě lhůtní vistasměnky stanoví ZSŠ v ustanovení čl. I § 23 lhůtu jeden rok ode dne vystavení, ve které má být směnka předložena směnečníkovi k akceptaci. Zákon umožňuje (obdobně jako u lhůty pro prezentaci vistasměnky k placení), aby výstavce směnky tuto lhůtu prodloužil či zkrátil.[141] Opět platí, že indosant může lhůtu pouze zkrátit[142], a to s účinky vůči sobě samému.

Pří předložení lhůtní vistasměnky k akceptu mohou nastat 3 situace:

1. <u>Směnečník směnku odmítne akceptovat</u> – v takovém případě je třeba, aby věřitel dal k zachování svých postihových práv zřídit ohledně směnky protest pro nepřijetí, aby pomocí něj určil splatnost směnky.[143] Směnku je možné protestovat kdykoliv v době, kdy běží lhůta pro prezentaci směnky k přijetí (resp. byla-li předložena k přijetí v poslední den lhůty tak ještě v den následující)[144], tedy v průběhu jednoho roku ode dne vystavení směnky, jak jsem již uvedl výše.

2. <u>Směnečník směnku přijme a přijetí datuje</u> – zde se jedná o nejméně komplikovanou situaci, neboť v tomto případě se stane směnka splatnou poté, co ode dne datovaného přijetí uplyne lhůta stanovená ve směnce, přičemž jak plyne z obecného ustanovení o počítání lhůt v čl. I § 73 ZSŠ, do lhůty se nezapočítává den, od něhož počnou lhůty běžet. Právě toto je ideální průběh v případě vystavení platné lhůtní vistasměnky.

---

[141] Viz čl. I § 23 odst. 2 ZSŠ.
[142] Viz čl. I § 23 odst. 3 ZSŠ.
[143] Viz čl. I § 35 odst. 1 in fine ZSŠ.
[144] Viz čl. I § 44 odst. 2 ZSŠ.

3. Směnečník směnku přijme, ale přijetí nedatuje – v takovéto situaci je potřeba, aby bylo toto opomenutí zjištěno protestem pro nedatované přijetí, neboť by se v opačném případě vystavoval majitel směnky riziku ztráty postihových práv vůči výstavci směnky a jejím indosantům (nikoliv tedy vůči dlužníkům přímým).[145] Na tom by nic nezměnila ani skutečnost, byla-li by směnka vystavena s doložkou „*bez protestu*“ podle čl. I § 46 ZSŠ. Pokud by tento protest učiněn nebyl, uplatní se ohledně data přijetí zákonná fikce, že k nedatovanému přijetí došlo v poslední den lhůty určené pro prezentaci směnky k přijetí.[146]

4.1.4.3 Směnka splatná určitý čas po datu vystavení – datosměnka

Doba splatnosti je u datosměnky stanovena obdobně jako u lhůtní vistasměnky určitou lhůtou, která však běží již ode dne jejího vystavení. Již jsem zmínil, že splatnost směnky nemůže být určena přesněji než na dny – tzn., že neplatná by byla směnka se splatností např. do 24 hodin, neboť v takovém případě by se lhůta nepočítala ode dne vystavení, ale od hodiny vystavení, což ZSŠ neumožňuje. Lhůty mohou být vymezeny jednak podle dnů, týdnů, půlměsíců, měsíců, let či jejich zlomků od data vystavení směnky, přičemž běh lhůt upravuje čl. I § 36 a § 73 ZSŠ. Naopak nepřípustné by bylo stanovení splatnosti tak, že by byl dlužník povinen zaplatit směnečnou sumu do konkrétního data – s ohledem na tuto skutečnost tedy není možné stanovit splatnost směnky např. formou „*zaplaťte za tuto směnku do 3. března 2010*“. V tomto případě nejen, že nejde o datosměnku, ale taková listina nebude s ohledem na čl. I § 33 odst. 2 ZSŠ vůbec platnou směnkou, i kdyby měla ostatní směnečné náležitosti. Správně by měl platební příkaz v případě datosměnky znít např. „*zaplaťte za tuto směnku za 10 dnů od jejího vystavení*“.[147]

---

[145] Viz čl. I § 25 odst. 2 a § 56 ZSŠ.

[146] Viz čl. I § 35 odst. 2 ZSŠ.

[147] Ke stanovení splatnosti datosměnky např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 9. 2013]. Vrchní soud v něm uvedl následující: „*Splatnost směnky musí připadnout na jeden určitý den a tedy i z údaje splatnosti směnky, jež má být splatná v určité lhůtě po vystavení, musí vyplývat, že splatnost připadá právě až na poslední den lhůty, jinak je směnka neplatná. Lze-li dovodit z celého kontextu směnečného prohlášení, že placeno má být jen v poslední den stanovené lhůty, jde o platnou směnku.*“ V uvedeném případě řešil, zda směnka vlastní, jejíž splatnost byla uvedena formou „*zaplatím za tuto směnku 60 dnů od vystavení*“, je s ohledem na způsob určení splatnosti směnkou platnou, přičemž se nepřiklonil k názoru

Datosměnku lze prezentovat k placení jednak v den platební, popř. v jednom ze dvou následujících pracovních dní.[148]

V praxi se s datosměnkami setkáváme pouze zřídka, neboť nejsou z uživatelského hlediska příliš komfortní, jelikož datum splatnosti je nutné vypočítávat. Z tohoto důvodu budou před datosměnkami upřednostňovány směnky fixní, jimž je věnován následující výklad.

4.1.4.4 Směnka splatná určitý den – fixní směnka

Fixní směnky jsou směnky, jejichž splatnost je na první pohled jasně patrná. Nastává totiž v den, který je na směnce přesně určen – právě z tohoto důvodu jsou fixní směnky též jinak nazývány jako směnky precizní či denní. S ohledem na jejich přesně určenou splatnost se jedná a nejrozšířenější způsob, jakým je splatnost směnek určována.

Určení splatnosti na přesně stanovený den však nelze pojímat striktně, tj. výslovným uvedením konkrétního data (např. „*za tuto směnku zaplaťte 22. 5. 2013*“), neboť splatnost směnky bude správně stanovena i tehdy, bude-li tento den určen jasným opisem – např. odkazem na jednodenní svátek, ať již církevní či občanský, pevný či pohyblivý (tedy např. i formou „*zaplaťte za tuto směnku na velikonoční pondělí roku 2013*“). Vzhledem k obsahu ustanovení čl. I § 36 lze určit splatnost datosměnky též např. způsobem „zaplaťte za tuto směnku *začátkem*/*středem*/*koncem* ledna 2013“, neboť zákon s těmito formulacemi spojuje určení konkrétního dne daného měsíce.[149] Přípustné je i určení splatnosti slovy „*zítra*“ či „*pozítří*“, neboť směnka musí obsahovat též datum vystavení, tudíž je takto stanovený den splatnosti jasně určitelný. Otázkou by mohlo být, zda lze jako den splatnosti fixní směnky určit den jejího vystavení. V tomto případě však judikatura[150] zastává názor, že takovému určení splatnosti nic nebrání, neboť

---

soudu prvního stupně, který rozhodl, že se jedná o směnku neplatnou, neboť její splatnost byla určena lhůtou. Vrchní soud však v daném případě konstatuje, že se jedná o směnku, jejíž den splatnosti je přesně určen, neboť není uvedeno, že směnka bude zaplacena „*do/během 60 dnů od vystavení*“, ale pouze „*60 dnů od vystavení*“, což je z hlediska svého významu totožné, jako kdyby bylo ve směnce uvedeno „*za 60 dnů od vystavení*“.

[148] Viz čl. I § 38 odst. 1 ZSŠ.

[149] Viz čl. I § 36 odst. 3 ZSŠ.

[150] K tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/. Zde se dovolací soud ztotožnil s názorem soudu odvolacího, když uvedl následující: „*Podle ustanovení § 33 směnečného zákona platí, že směnka může být vystavena na viděnou,*

i vistasměnku lze k placení předložit ihned v den, kdy byla vystavena (samozřejmě za předpokladu, že výstavce ve směnce neurčil, že ji nelze prezentovat k placení před určitým dnem – viz výše). Nevýhodu však v takovém případě představuje fakt, že fixní směnka splatná v den svého vystavení je de facto splatná pouze v řádu několika hodin a nelze ji tedy prezentovat k placení v průběhu celého platebního dne (resp. v období od 9:00 do 18:00 viz výše), jako tomu bude v ostatních případech. Stejně jako u datosměnek i u fixních směnek platí, že směnku lze prezentovat k placení jednak v den platební, popř. v jednom ze dvou následujících pracovních dní.[151] Co se určení dne splatnosti týče, je nutné podotknout, že splatnost fixní směnky musí být určena na den existující, který nepředchází datu jejího vystavení – není tedy možné určit splatnost směnky např. na 29. 2. 2013, neboť v roce 2013 takový den neexistuje a neobstojí ani argumentace, že je směnka splatná dne 1. 3. 2013. Taková směnka by proto byla neplatná, což platí i pro směnky, ve kterých by bylo uvedeno více dat splatnosti.

Jako neplatné je nutné označit i směnky, jejichž splatnost bude určena nejen na určitý den, ale i na konkrétní hodinu daného dne – např. směnka se splatností „*dne 25. 3. 2013 ve 13:00*“ – neboť by takto striktně určená splatnost představovala na jedné straně nepřípustné omezení věřitele prezentovat směnku pouze v přesně vymezenou část dne a na straně druhé zkrácení dlužníkova práva zaplatit směnku během celého dne.[152] Právě jeden den je u těchto směnek nejmenší a zároveň největší časovou jednotkou pro určení jejich splatnosti.

---

na určitý čas po viděné, na určitý čas po datu vystavení nebo na určitý den. Uvedené ustanovení současně určuje, že směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou jsou neplatné. Ustanovení § 33 směnečného zákona tedy nevylučuje, aby byl dnem splatnosti den, kdy byla směnka vystavena, resp. nestanoví, že by taková směnka (na rozdíl od směnky, která by byla splatná dříve než v den vystavení) byla neplatná.“

[151] Viz čl. I § 38 odst. 1 ZSŠ.

[152] K tomu např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/97. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 9. 2013].
Naproti tomu rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010, dostupným z: http://www.nsoud.cz/, byl řešen poněkud odlišný případ, kdy soudy nižšího stupně jako neplatnou určily směnku, která kromě dne splatnosti obsahovala u údaje platebního místa též údaj hodinový, konkrétně „9,00-16,00 hod.“ Soudy nižšího stupně se v tomto případě neztotožnily s názorem dovolatelky, že se časový údaj nevztahoval ke splatnosti, ale že se jednalo pouze o upřesňující údaj o provozních hodinách v místě placení. Nejvyšší soud se neztotožnil se závěry soudů nižšího stupně a přisvědčil argumentu dovolatelky, že určení hodin u platebního místa neomezuje splatnost směnky pouze na určitou část dne a jedná se tak o platnou směnku.

Na závěr bych rád zmínil, že pokud je splatnost směnky určena datem (např. *25. 3.*), resp. odkazem kupříkladu na již zmíněné velikonoční pondělí, bude pro určitost směnky nutné uvést též rok, přičemž dle mého názoru lze v tomto případě analogicky aplikovat judikaturu Nejvyššího soudu vztahující se k uvedení data vystavení[153], ze které plyne, že rok nemusí být uveden celým letopočtem. Směnečný zákon č. 1/1928 Sb. byl v otázce uvedení roku mírnější, neboť ve svém § 28 odst. 2 stanovil, že: *„Chybí-li údaj roku při měsíci a dni, které jsou uvedeny jako čas dospělosti, platí tu rok vystavení směnky; jestliže však udaný den v tomto roce již uplynul, rok nejblíže příští.“*

4.1.4.5 Jiné určení splatnosti

Jak jsem již uvedl, výčet ZSŠ uvádějící způsoby stanovení splatnosti směnky je výčtem taxativním, což lze dovodit z ustanovení čl. I § 33 odst. 2 ZSŠ, které stanoví, že směnky s jinak určenou dobou splatnosti nejsou platnými směnkami. Neplatné jsou i směnky, jejichž splatnost by byla uvedena několikerým odlišným způsobem. Jako příklad lze uvést judikaturou řešený případ směnky, ve které byl uveden konkrétní datum splatnosti, a zároveň bylo ve směnečném prohlášení uvedeno, že se jedná o vistasměnku.[154]

Ustanovení čl. I § 33 odst. 2 ZSŠ výslovně uvádí jako neplatné i směnky, jejichž splatnost byla určena formou splátek. Pakliže má být plněno ve formě splátek, je nutné, aby pro každou splátku byla vystavena samostatná směnka v odpovídající výši a s odpovídající splatností.

Pochybnosti o správném určení splatnosti směnky by mohl vzbudit případ, kdy jako místo placení budou uvedeny prostory např. banky, která má provozní hodiny jen po určitou část dne – mohlo by se tedy zdát, že splatnost směnky je určena s větší přesností než na dny, ačkoliv to v ní není výslovně uvedeno. Řešení této sporné otázky nabízí rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007, dostupný z: http://www.nsoud.cz/, v němž Nejvyšší soud uvádí následující:

---

[153] K tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/.

[154] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 1998, sp. zn. 5 Cmo 584/96. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 9. 2013]. V tomto rozsudku bylo soudem jednoznačně konstatováno, že směnka, v jejímž směnečném prohlášení je uvedeno, že se jedná o vista směnku a zároveň je v ní označen i den splatnosti, je směnkou neplatnou pro vnitřní rozpor, neboť obsahuje dva sobě si odporující údaje, které se vzájemně vylučují.

„Ze skutečnosti, že pobočka banky, v jejíchž prostorách má být směnka zaplacena, má provozní hodiny jen po část dne, nelze ještě usuzovat na to, že splatnost byla určena (z pohledu ustanovení čl. I. § 33 směnečného zákona nepřípustně) toliko na část dne uvedeného na směnce jako den splatnosti. Ostatně představa dovolatele, že nebude-li mít majitel směnky - v důsledku prezentátem určené provozní či pracovní doby – k předložení směnky k placení v platební den k dispozici celých 24 hodin, bude to mít za následek neplatnost směnky, je zjevně nepřijatelná."

Neplatné by byly též směnky, jejichž splatnost by byla určena časovým intervalem, např. „*od 15. 4. 2013 do 22. 4. 2013*" – v takovém případě by splatnost směnky de facto určoval dlužník, přičemž ZSŠ tento případ vůbec nezná. V případě směnek, jejichž splatnost by byla určena např. „*do 30. 5. 2013*" (a nikoliv správně „*dne 30. 5. 2013*") se jedná pouze o modifikaci předchozího případu.[155]

Zcela zjevně neplatné by byly směnky, které by splatnost určovaly slovem „kdykoliv". Roli takových směnek de facto plní vistasměnky, neboť tyto lze prezentovat k placení v podstatě kdykoliv v pracovní dny (v časovém rozmezí 9:00 – 18:00 viz výše).

Pro zajímavost zmíním, že dřívější právní úprava zákona směnečného č. 1/1928 Sb. ve svém § 31 umožňovala vystavovat tzv. tržní či veletržní směnky, které byly splatné během konání konkrétní akce. Současná právní úprava však nic takového nepřipouští.

---

[155] K tomu rozsudek Vrchního soud v Praze ze dne 17. 2. 1999, sp. zn. 9 Cmo 504/98. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 25. 9. 2013]. Vrchní soud zde vyslovil názor, že směnka, jejíž splatnost je formulována „do 30. 6. 1997", je neplatná podle čl. I § 33 odst. 2 ZSŠ, neboť není možné jednoznačně dovodit určitý den splatnosti. Na tom nic nemění ani fakt, že je v poslední větě uvedena též splatnost „30. 6. 1997 20:00", neboť ZSŠ neobsahuje úpravu podpůrného určení splatnosti směnky v případě více neshodujících se údajů, jako tomu je např. v případě směnečné sumy. (Pozn. aut. – z výkladu, viz výše, plyne, že ani takové určení splatnosti by nebylo v souladu s ustanovením čl. I § 33 ZSŠ i kdyby bylo uvedeno ve směnce jako jediné určení splatnosti.)
Obdobný případ (ač vztahující se ke směnce vlastní) řešil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010, uveřejněném pod č. 147/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupném z http://www.nsoud.cz/, kde uvedl, že: „*Směnka je neplatná, neobsahuje-li určení konkrétního dne splatnosti, ale jen vymezení konkrétního období, v němž je splatná (např. "do 30. června 2003").*" Takové určení splatnosti směnky nestanoví konkrétní den splatnosti, ale určité časové období, ve kterém má být plněno, a z tohoto důvodu je neplatná podle čl. I § 33 odst. 2 ZSŠ.

4.1.5 Údaj místa, kde má být placeno

Směnečný závazek nelze obecně označit za dluh donosný či odnosný - bude tedy záležet na tom, jak bude platební místo určeno v samotné listině. Údaj platebního místa, který je dle čl. I § 1 bod 5. ZSŠ další náležitostí směnky, má pro směnku podstatný význam, neboť se jedná o místo, kde se směnka předkládá k placení a má také význam pro zřízení směnečného protestu. Jde o místo, kde má být dlužník připraven směnku zaplatit a kde má věřitel zaplacení žádat – dlužník není povinen směnečný peníz zaplatit mimo platební místo a věřitel není povinen mimo toto místo plnění přijmout.[156] Nic však nevylučuje, aby bylo plněno i mimo určené platební místo, jestliže s tím strany souhlasí.

Vedle údaje místa vystavení patří údaj platebního místa mezi ty náležitosti směnky cizí, které nemusí být na směnce výslovně uvedeny, ale mohou ze směnky vyplývat nepřímo, neboť ZSŠ v ustanovení čl. I § 2 odst. 3 zakotvuje nevyvratitelnou domněnku, podle které je místem platebním místo uvedené u údaje směnečníka, není-li uveden údaj zvláštní. Nepoužijí se tedy subsidiárně ustanovení o určení místa splatnosti obsažená v občanském či obchodním zákoníku. Jak jsem již zmínil v předchozím výkladu, pro označení směnečníka postačí uvedení jeho jména – současné uvedení místa není nutností. S ohledem na existenci výše uvedené domněnky ale bude nanejvýš vhodné, aby bylo místo uvedeno též u údaje směnečníka, neboť v případě, kdy by ve směnce absentoval údaj platebního místa, zabrání uvedení místního údaje tomu, aby byla směnka neplatná z důvodu absence některé náležitosti, přičemž údaj platebního místa by nebylo možné dovozovat ani z akceptačního prohlášení, byť by jej tam akceptant uvedl.[157] Pakliže by ve směnce bylo uvedeno platebních míst více, bude se jednat o směnku neplatnou z důvodu neurčitosti jejího obsahu – ZSŠ tedy nepřevzal úpravu prvorepublikového směnečného zákona č. 1/1928 Sb., obsaženou v § 3 bodu 7. in fine, která stanovila, že „*je-li uvedeno několik míst, platí první z nich za místo platební*“.

---

[156] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář.* 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 15. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.

[157] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 195. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

Platební místo musí být určeno jasně a určitě tak, aby každému, kdo se se směnkou setká, bylo jasné, o jaké místo se jedná. Požadavku určitosti vyhovuje i určení platebního místa odkazem na údaj místa vystavení směnky či na bydliště nebo sídlo účastníka směnečného vztahu za předpokladu, že tento údaj je v textu směnky uveden.[158] Není však přípustné určení platebního místa alternativně[159] (např. „*splatno v Plzni nebo Praze*“, „*v Libereckém kraji*“ či „*kdekoliv*“). O alternativní určení nepůjde, byla-li směnka učiněna splatnou např. v prostorách banky, která má v platebním místě více poboček.[160] Dle judikatury[161] je přípustné určení místa splatnosti pomocí více upřesňujících geografických údajů (např. „*splatno v ČR, okrese Tábor, obci Dírná, č. p. 55*“).

Pokud jde o uvedení místa splatnosti jako „*Česká republika*“, existuje zde sporný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009, dostupný z: http://www.nsoud.cz/, týkající se uvedení takového platebního místa na směnce vlastní. Judikát je analogicky použitelný pro směnku cizí, neboť podpůrné určení místa splatnosti se u směnky vlastní liší pouze tím, že se dovozuje od místa uvedeného u výstavce. V tomto rozsudku Nejvyšší soud připustil platnost směnky, jejíž platební místo bylo určeno jako „Česká republika“ s tím, že i v takovém případě je možné platební místo podpůrně určit z údaje uvedeného místa vystavení (v případě směnky cizí by tomu bylo z místa uvedeného u směnečníka), přičemž k tomu uvedl:

---

[158] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 15. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.

[159] Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2352/2008, dostupný z http://www.nsoud.cz/, který v jedné ze svých právních vět uvádí: „*Přitom údaje o místu, kde má být placeno, nesmí být rozporné, a nelze akceptovat ani uvedení místa placení způsobem alternativním. V takových případech by totiž nebylo možno jednoznačně a bez jakýchkoli pochybností určit, kde (v jakém místě) má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel takové směnky právo plnění vyžadovat.*“

[160] Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007, dostupný z: http://www.nsoud.cz/, kde Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvádí: „*Z hlediska určitosti platebního místa přitom není - oproti mínění dovolatele - významné, zda se v rámci směnkou vymezeného platebního místa případně nachází více provozoven označené osoby, v nichž by mohla být směnka k placení předložena (podle tvrzení žalovaného je na území P. 4 umístěno šest poboček K. b., a. s.). Za situace, kdy ze samotné směnky (jejíž obsah je pro posouzení otázky platnosti směnky určující) bezprostředně nevyplývá, že by platební místo bylo stanoveno alternativně (tj. že by směnka obsahovala více platebních míst vedle sebe), nemůže mít dovolatelem namítaná skutečnost na platnost směnky žádný vliv. Jak správně uzavřel odvolací soud, nacházelo-li by se v platebním místě skutečně více poboček označené banky, mohl by pak majitel předložit směnku k placení podle své volby v kterékoliv z nich.*“

[161] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 5 Cmo 40/96. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013].

„podle názoru Nejvyššího soudu nelze odhlédnout od skutečnosti, že ač na předmětné směnce je místo placení uvedeno neurčitě („Česká republika“), obsahuje směnka určitý údaj o místě vystavení (N.) a na směnce je uvedena dokonce přesná adresa výstavce. Přitom údaj místa placení není s údajem místa vystavení v rozporu (N. se nacházejí v České republice, na okrese Plzeň-jih). Údaj místa vystavení směnky je proto způsobilý upřesnit údaj o místě placení tak, aby majitel směnky věděl, ve kterém místě má směnku v den splatnosti předložit k placení (srov. čl. I. § 87 odst. 1 směnečného zákona). V intencích čl. I. § 76 odst. 3 směnečného zákona je přitom logické, že majitel směnky (směnečný věřitel) bude v případě příliš obecně určeného platebního místa směřovat za účelem předložení směnky k placení do místa vystavení směnky. Je-li místo vystavení směnky přesnějším údajem než místo platební (a oba údaje nejsou mezi sebou v rozporu), nemůže nastat nejistota na straně směnečného věřitele ohledně místa, kde má směnku předložit k placení, ani na straně výstavce vlastní směnky o tom, kde má být v den splatnosti připraven na směnku plnit. Předmětná směnka není proto pro neurčitý údaj o platebním místě neplatná.“ S touto argumentací však nelze souhlasit, neboť zcela popírá výklad čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ (resp. analogicky čl. I § 2 odst. 3 ZSŠ), který stanoví, že se toto ustanovení pro určení platebního místa použije podpůrně jen tehdy, není-li uvedeno místo jiné a to bez ohledu na skutečnost, zda je toto jiné místo uvedeno formálně bezvadným způsobem či nikoliv. V popsaném případě však soud toto ustanovení použil k upřesnění místa, které bylo ve směnce obsaženo, což je v rozporu s jeho účelem.[162] Nejvyšší soud sám ve svém předchozím rozsudku ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004, uveřejněném pod č. 41/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupném z: http://www.nsoud.cz/, uvedl: „*Chybí-li na směnce údaj platebního místa, pak směnečný zákon v článku I. § 2 odst. 3 a § 76 odst. 3 vymezuje podpůrně jeho stanovení. Je však třeba zdůraznit, že tzv. zákonné platební místo přichází v úvahu pouze tehdy, „není-li zvláštního údaje“, tedy tehdy, není-li na příslušné listině o platebním místě uvedeno nic. V žádném případě nemůže toto zákonné platební místo zhojit nedostatek směnky spočívající v neurčitosti takovou listinou vymezeného platebního místa.*“

[162] K tomu viz ŘÍHA, Michal a RYSLOVÁ, Kateřina. Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví.* Praha: C. H. Beck, 2011, roč. 2011, č. 9, s. 310. Dostupné z: www.beck-online.cz.

Místem splatnosti může být určeno kterékoliv existující místo bez ohledu na stát. Musí však jít o místo, kde je objektivně možné prezentaci a placení směnky realizovat.[163] Pokud jde o přesnost určení platebního místa, judikatura i literatura zastává názor, že dostatečně přesným určením je určení s přesností na obec[164] – není proto nutné udávat konkrétní místo v dané obci s přesností na ulici či konkrétní budovu. Je přitom bez významu, zda se bude jednat o velké město či malou vesnici. Pakliže ve směnce není místo blíže určeno, provede se toto určení dle čl. I § 87 ZSŠ. Existuje-li více míst stejného názvu, nemá to na platnost směnky vliv, neboť v takovém případě bude platebním místem místo daného názvu, kde byla směnka poprvé prezentována.[165] Na platnost směnky nebude mít vliv ani situace, kdy dojde ke zrušení provozovny, která byla určena jako platební místo, je-li dále určeno místo placení.[166]

Pro remitenta bude bezpochyby nejvýhodnější, bude-li jako místo splatnosti určeno jeho sídlo, resp. bydliště, neboť v takovém případě se nebude muset nikam dostavovat – naopak trasát bude nucen dostavit se za ním. V případě určení místa splatnosti jako „*sídlo/bydliště remitenta*“ se přikláním k liberálnějšímu výkladu s tím, že pokud bude na směnce u osoby remitenta řádně uveden místní údaj označený jako

---

[163] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 16-17. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.

[164] Nepostačuje však pouhé uvedení poštovního směrovacího čísla – viz rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 9 Cmo 60/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013]. Vrchní soud v tomto rozhodnutí uvedl: „*samotné označení poštovního směrovacího čísla není způsobilé vymezit konkrétní platební místo směnky.*“ Důvodem pro tento závěr je skutečnost, že poštovní směrovací číslo není identifikátor obce, ale provozovny pošty. Uvedení PSČ však nevylučuje, aby se pro určení splatnosti směnky aplikovalo podpůrně místo uvedené u osoby směnečníka.

[165] Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009, dostupný z: http://www.nsoud.cz, který uvádí: „*Uvedením názvu obce je platební místo směnky nepochybně vymezeno dostatečně určitým způsobem, a to – oproti mínění dovolatelky – bez zřetele k tomu, zda případně existuje více obcí stejného názvu. Dovolatelkou zastávaný výklad, podle něhož by v případě výskytu více míst (obcí, měst) shodného názvu bylo zapotřebí – k naplnění požadavku určitého vymezení platebního místa – uvést na směnce ještě další údaje odlišující místo, kde má být směnka zaplacena od ostatních míst shodného názvu, nemá oporu ve směnečném zákoně a ve svých důsledcích by vedl k tomu, že na účastníky směnečných vztahů by byly – ohledně jejich místních znalostí – kladeny naprosto nepřiměřené a ničím neodůvodněné požadavky.*“

Shodně k tomu též rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 551/96. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013].

[166] Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2352/2008, dostupný z: http://www.nsoud.cz/, týkající se opět směnky vlastní, který však lze analogicky použít pro směnku cizí, v jehož odůvodnění Nejvyšší soud uvádí: „*na povinnost zaplatit směnku bez jakýchkoli pochybností nemůže mít vliv ani skutečnost, že k datu její splatnosti v rámci vymezeného platebního místa provozovna osoby, u níž má být placeno, neexistuje (byla v mezidobí zrušena); rozhodující totiž je, že i nadále zůstává jednoznačně určené místo placení (v daném případě Hradec Králové).*“

sídlo/bydliště remitenta, bude se jednat o směnku platnou[167], a to bez ohledu na to, zda takto uvedené sídlo je sídlem skutečným či nikoliv. Argumentace JUDr. Kovaříka se mi zdá v této konkrétní otázce[168] přehnaně formalistická vzhledem k tomu, že remitentem směnky je vždy pouze první směnečný věřitel.

Problematickým by však bylo určení splatnosti „*v sídle/bydlišti věřitele*“, jelikož na rozdíl od remitenta, který je prvním směnečným věřitelem, může být směnečných věřitelů jako takových postupně více, neboť směnečným věřitelem je každý z majitelů směnky. Postupnou indosací či cessí směnky by tedy docházelo de facto ke změnám platebního místa (alespoň za předpokladu, že věřitelé nemají stejné bydliště, resp. sídlo). Takto určený údaj splatnosti je v rozporu se zásadou neměnného platebního místa a možností jeho určení ze samotné listiny, proto se ztotožňuji s názorem uvedeným v literatuře[169] (tentokrát včetně již citovaného článku JUDr. Kovaříka), že směnka splatná „*v sídle/bydlišti věřitele*“ je směnkou neplatnou pro neurčitost platebního místa.[170]

---

[167]K tomuto viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013]. Tento uvádí, že z hlediska určitosti platebního místa je platná směnka, ve které je jako místo placení uvedeno sídlo remitenta, a to za předpokladu, že u údaje remitenta je uvedená adresa výslovně označená jako sídlo – v takovém případě je platební místo určeno nepřímo, ale zcela zjevně. Pozdější změny sídla nemají na platební místo vliv, přičemž adresa uvedená jako remitentovo sídlo nemusí být sídlem skutečným, neboť pro platnost směnky není nutné, aby údaje na ní uvedené byly pravdivé – postačí, jsou-li tyto údaje možné a určité.
Shodně KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 41-42. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.
Zajímavostí je, že v dřívějším případě Vrchní soud v Praze rozhodl zcela opačně – viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 5 Cmo 343/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013]. V něm Vrchní soud uvedl, že: „*Údaj ve směnce, že tato je splatná v sídle remitenta, činí směnku neplatnou pro neurčitý údaj platebního místa. Zákonné platební místo se v tomto případě nemůže uplatnit.*“

[168] KOVAŘÍK, Zdeněk. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2007, roč. 2007, č. 8, s. 281. Dostupné z: www.beck-online.cz.

[169] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 195-196. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.
Shodně KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 92. ISBN 978-80-7400-402-5.
Shodně KOVAŘÍK, Zdeněk. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2007, roč. 2007, č. 8, s. 281. Dostupné z: www.beck-online.cz.

[170] Naopak odlišné a ze strany doktríny kritizované rozhodnutí představuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004, uveřejněný pod č. 41/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupný z: http://www.nsoud.cz/, který ve svém odůvodnění uvedl, že: „*Směnka, na které*

Pozdější změny platebního místa lze učinit v souladu s ustanovením čl. I § 69 ZSŠ. V takovém případě bude platit, že osoby, které na směnku připojily své podpisy v době, kdy na ní bylo uvedeno původní platební místo, budou vázány tímto určením a osoby, které své podpisy připojí poté, co bude na směnku uvedeno nové platební místo, budou vázány údajem novým.

Zvláštní kategorii tvoří směnky domicilované, tedy tzv. umístěné. Jak jsem již uvedl v předchozím výkladu k osobě domiciláta, jedná se o směnky, které byly učiněny splatnými u třetí osoby – zpravidla tak bude na směnce uvedeno „*splatno u*“. Pakliže bude směnka obsahovat rozporné údaje týkající se platebního místa a domicilu, půjde o směnku pro neurčitost neplatnou.[171] Dle komentáře JUDr. Chalupy[172] však nelze považovat za platnou ani takovou směnku, ve které by nebyl uveden údaj platebního místa (ani by jej nebylo možné dovodit nepřímo z údaje u směnečníka), ale pouze určení osoby domiciláta, u nějž by místní údaj uveden byl. Dle JUDr. Chalupy totiž není možné místní údaj uvedený u domiciláta podpůrně považovat za platební místo. Dle mého názoru by však kupříkladu formulace „*splatno u Alfa, s.r.o., Wolfova 106/13, 150 00 Praha 5*“ byla v souladu se ZSŠ, neboť i Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2352/2008, dostupném z: http://www.nsoud.cz/, uvádí: „*Je-li určeno, u koho se má směnka zaplatit, komu se má k placení předložit, tedy u koho je*

---

je určitě a srozumitelně vyznačeno sídlo prvního věřitele (remitenta) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, není neplatná pro neurčitost platebního místa.“ Tomuto rozhodnutí předcházel rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 948/2004, ve kterém vyslovil následující: „*je-li na směnce určitě a srozumitelně vyznačeno sídlo věřitele (viz skutková zjištění soudu prvního stupně, která nebyla v odvolacím řízení zpochybněna) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, neobstojí právní závěr, že směnka je „pro neurčitost platebního místa“ neplatná. Nelze totiž vycházet pouze z textu, podle něhož „sídlo věřitele je místem platebním“, aniž by bylo současně vzato v úvahu, že toto sídlo je konkretizováno.*“ – neztotožnil se tedy s názorem odvolacího soudu „*že platební místo vyznačené na směnce „sídlem věřitele“ nesplňuje požadavek určitosti nejen s přihlédnutím k tomu, že může dojít ke změně majitele směnky (věřitele), ale rovněž i ke změně sídla věřitele (majitele směnky), v jehož prospěch byla směnka vystavena v době trvání směnečného závazku.“*, neboť na směnce bylo uvedeno „*zaplatím za tuto směnku vlastní při předložení částku 125.000,- Kč (slovy: jednostodvacetpěttisíckorunčeských) společnosti E. L., s. r. o. Sídlo věřitele je místem platebním.*“. Z této formulace Nejvyšší soud vyvodil, že v tomto kontextu je v předmětné směnce platební místo vymezeno přesně a určitě, neboť směnka obsahuje adresu označenou jako „*sídlo věřitele*“.
Tuto argumentaci přebírá též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 232/2006. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/.

[171] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 9 Cmo 160/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013].

[172] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 16. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.

splatná, je tím obvykle i určeno platební místo směnky. Je-li však na směnce údaj platebního místa a ještě domicil, nesmí jít o údaje rozporné.“ Z tohoto rozsudku tedy jasně plyne, že v případech, kdy je směnka domicilována, je tímto obvykle též určeno platební místo takové směnky – tento závěr je zcela opačný než Chalupův a dle mého názoru správný, neboť požadavek, aby na domicilované směnce muselo být zvláště určeno místo platební za předpokladu, že bylo stanoveno, u koho má být směnka splatná včetně uvedení místního údaje, se jeví jako nepřiměřeně přísný a ne příliš logický. Ostatně i JUDr. Kovařík ve svém komentáři k zákonu směnečnému a šekovému uvádí, že určením domicilu se obvykle určuje i platební místo na směnce a že domicil platební místo v sobě zpravidla konzumuje.[173]

S výjimkou blankosměnek, ve kterých není údaj platebního místa uveden úmyslně, určuje platební místo směnky její výstavce. Pokud jako platební místo uvede sídlo, resp. bydliště směnečníka, připouští ZSŠ, aby směnečník udal adresu, kde má být placeno, přičemž tato adresa musí být ve stejném místě, kde se nachází jeho sídlo, resp. bydliště.[174]

Doložka o platebním místě bývá obvykle umístěna vlevo dole na líci směnky, avšak nic nebrání tomu, aby byla uvedena na líci směnky i na jiném místě za předpokladu, že bude kryta výstavcovým podpisem.

4.1.6 Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno

Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno je dle čl. I § 1 bod 6. ZSŠ podstatnou náležitostí směnky cizí, která určuje osobu remitenta, tedy prvního směnečného věřitele, o němž jsem blíže pojednával v rámci výkladu k účastníkům směnečných vztahů. Formulace „*jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno*“ odráží možnost vystavit směnku jednak jako cenný papír na řad, tak jako cenný papír na jméno, je-li opatřena rektadoložkou.

K tomu, aby byl remitent označen v souladu s požadavky ZSŠ postačí, bude-li uvedeno jeho jméno, přičemž analogicky, jako tomu bylo v případě osoby směnečníka, není nutné, aby bylo jméno úplné, resp. skutečné – tzn., že za remitenta může být

---

[173] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář.* 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 35-36. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851.
[174] Viz čl. I § 27 odst. 2 ZSŠ.

označena zcela fiktivní osoba (v takovém případě by ze směnky nebyl de facto oprávněný nikdo). Za remitenta může být označena též osoba, která není směnečněprávně způsobilá, neboť způsobilost je v tomto případě podmínkou pouze pro vznik směnečněprávního oprávnění a její absence není překážkou platnosti směnky. Jméno remitenta musí být způsobilé jej objektivně určit – s ohledem na to může být remitent označen též pseudonymem, jestliže tento může být jeho jménem.[175] Bude-li remitent označen nepřesně nebo neurčitě, nevznikne mu ze směnky oprávnění, a to bez ohledu na její platnost.[176]

Ostatní údaje uvedené vedle remitentova jména jsou pouze pomocného charakteru a použily by se pro jeho legitimaci v případě, že by se ke směnce hlásilo více osob téhož jména.[177] Pokud by byly tyto vedlejší údaje nesprávné, nebude to mít na platnost směnky vliv – ukazuje-li totiž jméno na konkrétního věřitele, nemůže tato nesprávnost ohrozit jeho legitimaci.[178] Aby se zamezilo možnému omylu v remitentově osobě a bylo jednoznačně určitelné, komu má být ze směnky plněno, je vhodné jej identifikovat co nejpřesněji.

Údaj remitenta by měl být součástí směnečného prohlášení, přičemž označení může mít různé podoby. Těžko si lze představit směnku, kde by byl remitent uveden mimo směnečné prohlášení, nemá-li být směnka neurčitá.[179]

Nebyl-li by údaj remitenta ve směnce obsažen, bude se jednat o směnku neplatnou – to však neplatí u blankosměnek, kde blanko představuje právě tento absentující údaj. Osobu remitenta nelze ze směnky dovozovat nepřímo, např. z prvního rubopisu, jak to umožňuje úprava německá[180], ačkoliv je nepochybné, že prvním indosantem (a v případě cesse cedentem) směnky bude vždy remitent. Indosament však není součástí základní směnky a z tohoto důvodu by směnka neobsahující jméno remitenta byla při svém vydání neúplná. Není též přípustné, aby byl remitent označen

---

[175] CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006, s. 21. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2.
[176] Tamtéž.
[177] Viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 10. 2000, sp. zn. 5 Cmo 342/2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013].
[178] Tamtéž.
[179] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 89. ISBN 978-80-7400-402-5.
[180] HEFERMEHL, Wolfgang. *Wechselgesetz und Scheckgesetz: mit Nebengesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht*. 22., neubearbeitete und erw. Aufl., Stand vom 1. Juli. 2000, des von Adolf Baumbach begründeten Werk. München: C.H. Beck, 2000, s. 114. ISBN 3-406-46907-8.

zprostředkovaně – např. tak, že bude platební příkaz formulován způsobem „*zaplaťte za tuto směnku jejímu majiteli*“ (směnka nemůže být cenným papírem na doručitele). Výjimku představuje situace, kdy výstavce směnky určí za remitenta sám sebe. V takovém případě postačí, bude-li platební příkaz formulován např. slovy „*zaplaťte na řad můj vlastní*“, je-li remitentem fyzická osoba, resp. „*zaplaťte na řad náš vlastní*“, je-li remitentem osoba právnická. V případě směnky cizí na vlastní řad bude právě taková formulace platebního příkazu vhodnější, neboť zde není možné, aby byl výstavce zaměněn s jinou osobou.

Neplatnou bude směnka, kde bude remitent určen alternativně, např. „*zaplaťte Karlu Novákovi, nar. 24. 11. 1988, nebo doručiteli*“.[181]

Okamžikem, kdy remitent směnku převezme, se stává jejím věřitelem a je tak legitimován k výkonu práv vyplývajících ze směnky a k dispozici s ní – nestačí tedy pouze skutečnost, že je na směnce jako remitent uveden.[182]

4.1.7 Datum a místo vystavení směnky

Předposlední z podstatných směnečných náležitostí představují datum a místo vystavení směnky[183], tedy tzv. časové a místní datum. Právě těmito dvěma směnečnými doložkami tradičně začínají zápisy na směnce, není to však nezbytně nutné, neboť postačí, aby byly na líci směnky uvedeny a zahrnuty podpisem výstavce.

Časové datum musí být na směnce vždy vyznačeno (opět s výjimkou blankosměnek vystavovaných úmyslně s absencí tohoto údaje) – tradičně tomu tak bývá v levém horním rohu líce směnky. Absence tohoto údaje znamená neplatnost listiny coby směnky. V tomto případě neexistuje žádná zákonná domněnka data vystavení směnky jako v případě její splatnosti (viz výše). Údaj data vystavení je z hlediska směnky důležitý, neboť právě od něj běží případné úroky[184], splatnost datosměnky[185] či prezentační lhůta u vistasměnky[186] a lhůtní vistasměnky[187]. Časové datum musí

[181] Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 1997, sp. zn. 9 Cmo 240/97. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26. 9. 2013].
[182] Viz § 5 odst. 1 ZCP.
[183] Viz čl. I § 1 bod 7. ZSŠ.
[184] Viz čl. I § 5 odst. 2 ZSŠ.
[185] Viz čl. I § 36 ZSŠ.
[186] Viz čl. I § 34 odst. 1 ZSŠ.
[187] Viz čl. I § 23 odst. 1 ZSŠ.

obsahovat označení dne, měsíce a roku, kdy byla směnka vystavena – pakliže by byl uveden pouze měsíc či rok vystavení, nebude se jednat o platnou směnku. Pokud by bylo časové datum uvedeno s přesností vyšší než na dny, panuje o této skutečnosti rozkol, zda se jedná o směnku platnou či nikoliv.[188] Osobně se přikláním k názoru doc. Kotáska, že půjde o směnku platnou, neboť uvedení hodiny vystavení je pouze doplňkovou informací, jež nikoho na právech nekrátí. Jak doc. Kotásek uvádí, pochybnost by mohla vzniknout pouze u datosměnek, to však řeší ustanovení čl. I § 38 odst. 1 ZSŠ, ze kterého je možné dovodit, že ZSŠ předpokládá splatnost na celé dny a nikoliv hodiny.

Způsob vyjádření časového data může být různý[189], nesmí však vzbuzovat pochybnost o tom, kdy k vystavení směnky došlo. Dle publikace JUDr. Chalupy[190] je nutné, aby byl rok uveden celým letopočtem – tento požadavek se mi však zdá nepřiměřeně formalistický a je nutné říci, že se s JUDr. Chalupou rozchází též judikatura Nejvyššího soudu[191].

Časové datum může být ve směnce uvedeno pouze jediné, jinak by byla směnka neplatná z důvodu své neurčitosti. Na platnost však nebude mít vliv, je-li toto datum vystavení nepravdivé – postačí, že je uveden existující den[192], resp. datum, kdy bylo

---

[188] Názory pro platnost takové směnky viz KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů.* 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 198-199. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.
Naopak neplatnost směnky s takto uvedeným časovým datem viz CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 48. ISBN 978-807-2017-164.

[189] K tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009, dostupný z: http://www.nsoud.cz/, kde Nejvyšší soud uvedl, že datum vystavení lze uvést nejrůznějšími způsoby – např. slovy, arabskými či římskými číslicemi či zažitými zkratkami. Podmínkou je, že se musí jednat o údaj určitý a pojmově možný.

[190] CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 49. ISBN 978-807-2017-164.

[191] K tomu viz již zmíněný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009, dostupný z: http://www.nsoud.cz/. V tomto rozsudku Nejvyšší soud uvedl následující: „*V poměrech projednávané věci přitom ani Nejvyšší soud nemá jakékoliv pochybnosti o tom, že údajem „06.2./07“, tj. číselným označením dne a měsíce (šestého února) a uvedením zkratky (posledních dvou číslic) roku (2007), bylo určeno zcela konkrétní datum vystavení směnky.*“

[192] Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3071/2010. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/. V tomto případě řešil Nejvyšší soud situaci, kdy směnka měla být dle uvedeného data vystavena v den, kdy se tak dle důkazů nemohlo stát. Nejvyšší soud uvedl, že skutečné datum vystavení směnky je bezvýznamné a podstatné je pouze datum, které je na směnce jako datum vystavení směnky uvedeno – z hlediska funkce směnky nemá smysl zkoumat skutečné datum vystavení, stačí pouze, aby den uvedený ve směnce, byl datum možný.

vystavení směnky možné (ne tedy např. 31. června nebo den, kdy výstavce již nežil, resp. zanikl, a nemohl tedy směnku vystavit). Je tedy připuštěno jak antidatování, tak postdatování směnky.

Pokud jde o vztah způsobilosti výstavce směnky a data jejího vystavení, je pro platnost směnky důležité, aby byl výstavce směnečně způsobilý v okamžiku jejího skutečného vystavení a nikoliv v den, který byl na směnce jako den vystavení uveden. Bude-li ve směnce jako datum vystavení uveden den, který je pozdější než datum splatnosti, půjde o směnku neplatnou.

Ohledně místa vystavení platí mutatis mutandis výklad k místu platebnímu. Toto datum je důležité pro určení právního režimu směnky.[193] Nebude-li na směnce místo uvedeno, uplatní se nevyvratitelná domněnka obsažená v čl. I § 2 odst. 4 ZSŠ, že směnka byla vystavena v místě uvedeném u jména výstavce.[194] Pokud by zde však žádné místo uvedeno nebylo, bude se jednat o směnku neplatnou, stejně jako v případě, že by na směnce bylo uvedeno více různých míst vystavení. Nic nebrání tomu, aby místo vystavení bylo určeno zprostředkovaně odkazem na jiný místní údaj uvedený ve směnce, bude-li tento uveden s přesností alespoň na obec.

Stejně jako datum vystavení, též uvedené místo vystavení nemusí odpovídat skutečnému místu vystavení – může být uvedeno kterékoliv existující místo na světě, kde by bylo objektivně možné směnku vystavit.

Dále viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 5 Cmo 135/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28. 9. 2013]. V jeho odůvodnění Vrchní soud uvedl následující: „*Okolnost, že směnečná listina byla opatřena datem vystavení, které následuje po okamžiku, kdy k vydání listiny do oběhu skutečně došlo, nečiní sama o sobě směnku neplatnou a z hlediska směnečného práva platí směnka za vystavenou dnem, který je v ní uveden. Pro kauzální souvislosti směnky je však rozhodující, kdy k uvedení listiny do oběhu skutečně došlo. Z hlediska kauzální obrany směnečného dlužníka jsou tedy důležité všechny skutečnosti, které nastaly i v době od skutečného vydání listiny do data ve směnce uvedeného jako den jejího vystavení.*“

[193] Viz čl. I § 93, 94, 95 ZSŠ.

[194] K tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 03. 2003, sp. zn. 29 Odo 580/2002. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/. Zde řešil Nejvyšší soud mimo jiné situaci, zda v případě, kdy není ve směnce vlastní (avšak tento judikát lze analogicky aplikovat i pro směnku cizí) uvedeno místo vystavení směnky, ale výstavce je na směnce podepsán dvakrát (jednou jako výstavce, jednou jako jednatel společnosti s ručením omezeným, která předmětnou směnku avalovala) – přičemž adresa je uvedena pouze u podpisu avala – lze použít domněnku místa vystavení dle čl. I § 76 odst. 4 ZSŠ. V tomto případě došel Nejvyšší soud k závěru, že směnka je neplatná, neboť neobsahuje údaj místa vystavení. Zákonné místo vystavení v tomto případě nelze použít, jelikož u údaje výstavce není uvedeno žádné místo a je bez právního významu, že výstavce je zároveň jednatelem s.r.o., která směnku avalovala. Adresu uvedenou u avalu nelze použít, neboť není kryta podpisem výstavce a vztahuje se k s.r.o. coby avalovi, nikoliv k výstavci.

4.1.8 Podpis výstavce

Podpis výstavce je uveden v čl. I § 1 bod 8. ZSŠ jako poslední náležitost směnky cizí, nikoliv však méně důležitá než náležitosti ostatní. Jedná se o podpis osoby, bez které by nebylo směnky – tento podpis tak dovršuje vznik směnečné listiny. Výstavcův podpis je jedinou podstatnou náležitostí směnky, která musí být na směnce vyvedena vlastnoručně – její náhradu jakýmikoliv mechanickými prostředky (např. faksimile, otisk razítka) směnečné právo nepřipouští.[195]

Výstavcův podpis by měl směnku prostorově uzavírat, aby bylo patrné, že její náležitosti jsou výstavcovým podpisem zahrnuty, neboť náležitosti uvedené v čl. I § 1 jsou doložkami výstavcovými. Vzhledem ke krycímu účelu podpisu bývá podpis na líci směnky umístěn při pravém dolním okraji, aby bylo nepochybné, že kryje všechny údaje tvořící obsah základní směnky – doložky, které by na směnce byly uvedeny pod podpisem výstavce, by již nebyly součástí základní směnky. Lze-li však dovodit, že se podpis vztahuje i k tomu, co je napsáno níže (zejména v případě směnečných formulářů), bude se jednat o platnou směnku.[196] Tím, že výstavce kryje doložky svým podpisem, prohlašuje tyto doložky za své a je bez významu, kdo je skutečně na směnku připojil.

Není potřeba, aby výstavce v rámci podpisu uvedl své jméno, postačí jeho vlastnoruční podpis[197], přičemž není nutné, aby byl čitelný, neboť výstavce sice zavazuje, ale nemusí sloužit jako jeho identifikační údaj. V praxi je však často k podpisu připojováno mnoho dalších doprovodných identifikačních údajů, neboť výstavce směnky je zároveň dlužníkem, byť v případě směnky cizí nepřímým.

---

[195] Není možné použití ustanovení § 40 odst. 3 ObčZ (mechanickými prostředky lze podpis nahradit pouze v případech, kdy je to obvyklé), resp. § 561 odst. 1 NOZ (ten připouští náhradu podpisu mechanickými prostředky pouze u zastupitelných cenných papírů, kterými směnky nejsou).

[196] KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, s. 50. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4.

[197] K tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 06. 2006, sp. zn. 29 Odo 1685/2005. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/. V tomto usnesení Nejvyšší soud uvedl, že nezáleží na tom, zda je na směnce uveden obvyklý podpis výstavce. Uvedl sice, že není možné, aby směnka byla pro pouhou změnu rukopisu neplatná, v tom směru je však nutno poznamenat, že i kdyby změna rukopisu měla za následek, že by výstavce nebyl směnkou vázán, jednalo by se stále o směnku platnou.

Z hlediska platnosti směnky není důležité, aby podepsaný výstavce skutečně existoval či byl jeho podpis pravý[198] nebo jej skutečně směnečně zavazoval[199] – v takovém případě sice nebude podepsaný „výstavce“ nepřímým dlužníkem, ale na platnost směnky tato skutečnost nemá vliv.[200] Pro zvýšení jistoty v rámci směnečněprávního vztahu je vhodné, aby byl podpis výstavce na směnce legalizován.

Podpis právnické osoby coby výstavce bude mít nejméně dvě složky - zaprvé je nutno uvést, kdo je výstavcem (jméno právnické osoby odpovídající tomu zapsanému, čímž je právnická osoba identifikována, ale nikoliv zavázána – to může být uvedeno i strojově), a zadruhé je nutné připojit vlastnoruční podpis osoby oprávněné jednat jménem právnické osoby (až tímto je právnická osoba zavázána). Tyto údaje musí být vždy přítomny kumulativně, neboť v případě uvedení pouze prvního z nich nebude právnická osoba zavázána a v případě, kdy by byl uveden pouze druhý, by nebyla zavázána právnická osoba, ale ten, kdo se na směnku podepsal.

Podnikající fyzická osoba nemusí u svého podpisu uvádět obchodní jméno, resp. firmu. Dvě výše uvedené složky by u této osoby musely být obsaženy pouze tehdy, jestliže by podnikající fyzickou osobu zavazovaly jiné osoby v souladu s § 13 - 16 ObchZ.

Právní úprava neklade žádné speciální požadavky na materiál podpisu. Výstavce tak může použít obyčejnou tužku, pero či jakýkoliv jiný materiál. Bude však žádoucí, aby podpis na směnce vydržel co nejdéle.

4.2 Náležitosti směnky vlastní

K náležitostem směnky vlastní patří dle čl. I § 75: 1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyce, ve kterém je tato listina sepsána; 2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu; 3. údaj splatnosti; 4. údaj místa, kde má být placeno; 5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno; 6. datum a místo vystavení směnky a za 7. podpis výstavce. Z výše uvedeného výčtu je patrné, že

---

[198] Důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu výstavce leží na žalobci, který směnku jako důkaz předložil, pokud žalovaný ve sporu o zaplacení směnky pravost podpisu popře – k tomu viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007. Dostupné z: http://www.nsoud.cz.

[199] KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 200. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547.

[200] Viz čl. I § 7 ZSŠ.

se směnka vlastní v požadovaných náležitostech liší od směnky cizí jen ve dvou aspektech – jednak tím, že neobsahuje platební příkaz, ale platební slib a dále tím, že v ní není třeba uvést jméno směnečníka, neboť sám výstavce je tím, kdo má platit. U směnky vlastní tedy bude z velké části analogicky použitelný výklad podaný ohledně směnek cizích, což bylo ostatně reflektováno i v předchozím výkladu, neboť zde bylo v hojné míře argumentováno judikaturou, v níž byly řešeny otázky vztahující se ke směnkám vlastním, avšak analogicky aplikovatelné na směnky cizí.

V případě směnky vlastní opět platí, že absence některé náležitosti znamená neplatnost listiny coby směnky, neplatí-li pro danou náležitost zákonná výjimka.[201] Tyto výjimky obsažené v ustanovení čl. I § 76 odst. 2 - 4 se téměř shodují s výjimkami obsaženými v úpravě směnky cizí a případné rozdíly budou zmíněny v podkapitolách věnujících se úpravě jednotlivých náležitostí směnky vlastní.

4.2.1 Označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána

Ohledně této náležitosti obsažené v ustanovení čl. I § 75 bod 1. ZSŠ je zcela použitelný výklad podaný o téže směnečné náležitosti v rámci podkapitoly věnující se směnce cizí. Není třeba ve směnečném prohlášení výslovně uvádět, že jde o směnku vlastní, neboť tato skutečnost vyplývá z obsahu listiny jako takové. Na rozdíl od směnky cizí neexistuje pro směnku vlastní jiný název, díky čemuž je možné vyhnout se obdobným případům neplatnosti jako v případě směnky cizí, ve které by nebylo uvedeno slovo „směnka“, ale pouze „trata“.

4.2.2 Bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu

Ustanovení čl. I § 75 bod 2. ZSŠ obsahuje de facto náležitosti dvě – jednak bezpodmínečný slib zaplatit a dále údaj peněžité sumy, kterou výstavce slibuje zaplatit.

Právě platební slib je nejcharakterističtějším znakem směnky vlastní, jenž ji odlišuje od směnky cizí. Je vyjádřením samotné podstaty vlastní směnky, tedy toho, že sám její výstavce se zavazuje zaplatit určitou peněžitou sumu a na rozdíl od směnky cizí nepřikazuje třetí osobě, aby zaplatila.

[201] Viz čl. I § 76 odst. 1 ZSŠ.

Stejně jako v případě příkazu u směnky cizí platí i zde, že slib musí být prostý jakýchkoliv podmínek, přičemž k bezpodmínečnosti slibu platí analogicky to, co jsem již uvedl ve výkladu u směnky cizí. Nejčastěji bude slib formulován slovy „*zaplatím za tuto směnku*“ či obdobně. Slovo „*zaplatím*“ nepochybně taktéž obsahuje závazek výstavce zaplatit.

V případě směnky vlastní není přípustná doložka „*sine obligo*“, přičemž její připojení na vlastní směnku bude mít za následek její neplatnost, neboť dle ustanovení čl. I § 77 a 78 ZSŠ se čl. I § 9 ZSŠ pro směnku vlastní nepoužije. Taková úprava je u směnky vlastní logická, neboť připojením této doložky by byla popřena podstata samotného platebního slibu.

4.2.3 Údaj splatnosti

I v případě této náležitosti, která je uvedena v čl. I § 75 bod 3. ZSŠ, je analogicky použitelný výklad uvedený u směnky cizí včetně nevyvratitelné domněnky, že směnka, která neobsahuje údaj splatnosti, je směnkou splatnou na viděnou[202].

4.2.4 Údaj místa, kde má být placeno

Taktéž v případě této doložky obsažené v čl. I § 75 bod 4. ZSŠ platí to, co bylo uvedeno výše u směnky cizí. Jediný rozdíl představuje situace, kdy se platební místo určuje podpůrně dle čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ, který stanoví, že není-li zvláštního údaje, je místo vystavení směnky místem platebním a zároveň místem výstavcova bydliště. Není-li uvedeno místo vystavení, bude jím (a tedy i místem platebním, není-li údaje zvláštního) dle čl. I § 76 odst. 4 místo uvedené u jména výstavce. V tomto případě se tedy platební místo určuje podpůrně dle místa vystavení – v případě traty se určuje dle místa uvedeného u směnečníka.

4.2.5 Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno

Tato náležitost je upravena v ustanovení čl. I § 75 bod 5. ZSŠ. Co se jejího uvedení na směnce týče, opět zde není rozdíl mezi směnkou cizí a vlastní. Podstatný

[202] Viz. čl. I § 76 odst. 2 ZSŠ.

rozdíl však existuje ve vztahu mezi výstavcem a remitentem směnky cizí (kdy výstavce je pouze dlužníkem nepřímým) a směnky vlastní, jejíž podstatou je, že výstavce je vůči remitentovi a dalším majitelům směnky dlužníkem přímým.

4.2.6 Datum a místo vystavení směnky

Tyto dvě náležitosti, jež jsou uvedeny v čl. I § 75 bod 6. ZSŠ, se zcela shodují s úpravou uvedenou u směnky cizí, proto veškerý výše uvedený výklad týkající se těchto náležitostí platí i zde.

4.2.7 Podpis výstavce

Pro podpis výstavce, který je jako poslední náležitost směnky vlastní uveden v ustanovení čl. I § 75 bod 7. ZSŠ, platí analogicky to, co bylo uvedeno v rámci výkladu k podpisu výstavce jako náležitosti směnky cizí s tím rozdílem, že výstavce směnky vlastní je na rozdíl od výstavce směnky cizí přímým směnečným dlužníkem.

4.3 Směnky kombinující prvky směnek cizích a vlastních

Nejtypičtějšími „směnečnými hybridy“ jsou směnky kombinující platební slib vlastní směnky a údaj směnečníka, který je typický pro směnku cizí. Uvedení kvazitrasáta ve směnce vlastní nebude mít na její platnost vliv, neboť se jedná o doložku, která není zákonem nijak upravena – jeho uvedení na směnce tedy nebude mít žádné právní důsledky. To by však neplatilo, pokud by směnka byla domicilována u banky tohoto kvazitrasáta – v takovém případě by nebylo možné dovodit, že účelem bylo vystavení vlastní směnky. Listina by pak nebyla platná ani jako směnka cizí (vzhledem k absenci platebního příkazu) ani jako vlastní (vzhledem k absenci vůle takovou směnku vystavit).[203] Směnka vlastní obsahující údaj kvazitrasáta je často výstavcem či třetí osobou akceptována – to však není její platnosti na závadu[204], což platí i pro případy, kdy ve směnce vlastní sice kvazitrasát uveden není, ale výstavce nebo třetí osoba směnku akceptuje. Je třeba mít na paměti, že pokud se třetí osoba

[203] KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 112. ISBN 978-80-7400-402-5.
[204] Tamtéž s. 113.

na líci směnky podepíše bez dalšího, získává v souladu s čl. I § 31 odst. 3 ZSŠ postavení směnečného rukojmího.

Závěr

Hlavním důvodem pro volbu tématu mé diplomové práce byl zájem o směnečněprávní problematiku, který ve mně vzbudila vedoucí této práce JUDr. Marie Zahradníčková během seminářů z obchodního práva. Zde jsem měl možnost setkat se s tímto institutem poprvé. Na směnkách mě ihned zaujala jejich charakteristická formálnost a také neměnná a na první pohled ne zcela jednoduše uchopitelná právní úprava. Psaní diplomové práce jsem bral jako příležitost k rozšíření svých obzorů o této specifické a v našem právním řádu neobvyklé úpravě.

Cílem, který jsem si při psaní diplomové práce vytyčil, bylo nejprve krátké uvedení do problematiky směnečného práva spočívající i v exkurzu k původu směnky jako takové a vývoji právní úpravy na našem území ve 20. století. V rámci tohoto úvodu jsem se zaměřil též na uvedení hlavních funkcí, které směnka v současné době plní. Ve své práci se dále zabývám hlavní charakteristikou směnky cizí a vlastní, a to včetně tzv. směnek redukovaných a blankosměnky, které jsem věnoval zvýšenou pozornost vzhledem k jejímu současnému praktickému využití. V další kapitole jsem pak charakterizoval účastníky směnečněprávních vztahů, přičemž jsem ze zajímavosti uvedl také účastníky směnečné intervence, přestože je tento institut v dnešní době prakticky nepoužívaným reliktem. Těžiště mé práce však spočívá v analýze jednotlivých směnečných náležitostí včetně toho, jak by měly být na směnce uvedeny. K dosažení cíle diplomové práce jsem použil literaturu současných předních autorů publikujících v oblasti směnečného práva, jejichž výklad považuji za určující. Při tvorbě práce jsem využil také obsáhlé judikatury, jež se k problematice směnečných náležitostí vztahuje. Tuto judikaturu jsem se snažil konfrontovat s názory obsaženými v odborné literatuře. Při studiu pramenů jsem došel ke zjištění, že směnečnou judikaturu lze považovat za poměrně konzistentní a autoři odborných publikací její argumentaci často přejímají. Lze se však také setkat s rozhodnutími, kde se soudy odchylují nejen od své předchozí rozhodovací praxe, ale též od výkladu zákonných ustanovení, který bylo do té doby možno považovat za stálý. Vybrané judikáty jsem proto konfrontoval s názory, které zastává doktrína, a často došel k závěru, že uvedená judikatura představuje takový odklon od dosavadního výkladu, který je těžko akceptovatelný, neboť soud v daných případech uvádí závěry, které vzhledem k protiargumentům nemohou obstát.

Při psaní diplomové práce jsem se snažil postupovat maximálně důsledně a neopomenout žádné skutečnosti, které by byly pro řešenou problematiku podstatné. Psaní této práce pro mě bylo skutečným přínosem a jsem rád, že jsem si mohl rozšířit znalosti o právní úpravě směnek a obzvláště o jejich náležitostech.

Seznam použitých zkratek

ObčZ - Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ObchZ - Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

NOZ - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

ZCP - Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.

ZSŠ - Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité literatury a judikatury

Knižní literatura:

- CHALUPA, Radim. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2006. Zákony - komentáře (Linde). ISBN 80-720-1570-2
- CHALUPA, Radim. *Základy směnečného práva*. 2. rozš. vyd. Praha: Linde, 2008, s. 237. ISBN 978-807-2017-164
- DĚDIČ, Jan et al. *Právo cenných papírů a kapitálového trhu*; Prospektum: Praha, 1999. ISBN 80-7175-084-0
- KOTÁSEK, Josef et al. *Kurs obchodního práva: právo cenných papírů*. 5. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1794-547
- KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-965-4
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6., přepracované a dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-402-5
- KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový: komentář*. 5., dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-807-4003-851
- HEFERMEHL, Wolfgang. *Wechselgesetz und Scheckgesetz: mit Nebengesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht*. 22., neubearbeitete und erw. Aufl., Stand vom 1. Juli. 2000, des von Adolf Baumbach begründeten Werk. München: C.H. Beck, 2000. ISBN 3-406-46907-8

Časopisecké články:

- ŘÍHA, Michal a RYSLOVÁ, Kateřina. Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2011, roč. 2011, č. 9, s. 310
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Platební místo směnky lokalizované k jejímu majiteli. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2007, roč. 2007, č. 8, s. 281

Judikatura:

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 03. 2003, sp. zn. 29 Odo 483/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 580/2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 948/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 06. 2006, sp. zn. 29 Odo 1685/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 232/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 09. 2008, sp. zn. 29 Odo 1407/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 29 Odo 1621/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2352/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 157/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3106/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 5250/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 802/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3071/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 9. 1994, sp. zn. 5 Cmo 229/94
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 1995, sp. zn. 5 Cmo 387/94
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 527/94
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 531/95
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 1997, sp. zn. 5 Cmo 40/96

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 5. 1997, sp. zn. 5 Cmo 80/96
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 551/96
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 1998, sp. zn. 5 Cmo 584/96
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/97
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 1997, sp. zn. 9 Cmo 240/97
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/1998
- Rozsudek Vrchního soud v Praze ze dne 17. 2. 1999, sp. zn. 9 Cmo 504/98
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 1999, sp. zn. 5 Cmo 657/98
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 9 Cmo 160/99
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 8. 1999 sp. zn. 5 Cmo 189/99
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 10. 2000, sp. zn. 5 Cmo 342/2000
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 5 Cmo 343/2006
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 5 Cmo 135/2012

- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 6. 1996, sp. zn. 4 Cmo 386/96
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 2. 2006, sp. zn. 7 Cmo 505/2004
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. 9 Cmo 60/2006

- Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 18. 2. 1994, sp. zn. 5 Cm 27/94
- Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 29. 4. 1994, sp. zn. 5 Cm 51/94

Právní předpisy:

- Zákon směnečný č. 1/1928 Sb.
- Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.
- Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Dekret presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, o obnovení právního pořádku, č. 30/1945 Sb.
- Wechselgesetz (RGBl. I S. 399) vom 21. Juni 1933.

Abstrakt – Pojem a druhy směnek

Téma diplomové práce „Pojem a druhy směnek“ jsem si zvolil především z toho důvodu, že mě problematika směnek a především směnečných náležitostí začala zajímat během seminářů z obchodního práva, přičemž psaní diplomové práce jsem chápal jako příležitost rozšířit si znalosti tohoto institutu. Na směnkách mě zaujala především jejich pozoruhodně neměnná a stálá právní úprava ve spojení se specifickými požadavky na formální kvalitu, jež je pro směnky typická. Dle mého názoru jsou směnky v běžném životě hojně využívaným instrumentem, jehož specifika a úskalí si uživatelé ani nemusí uvědomovat. Právě z tohoto důvodu si směnečné náležitosti vzhledem ke svému zásadnímu významu zaslouží zvýšenou pozornost.

Cílem mé diplomové práce bylo především analyzovat jednotlivé směnečné náležitosti za použití jak odborné literatury, tak bohaté judikatury, která se tohoto tématu týká.

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol, přičemž v první kapitole nazvané „Úvod do směnečného práva“ se krátce věnuji původu směnek a historii jejich úpravy na území České republiky počínaje směnečným zákonem č. 1/1928 Sb. Dále se v této kapitole krátce zmiňuji o vztahu účinného zákona směnečného a šekového č. 191/1950 Sb. k jiným právním předpisům a uvádím základní charakteristiku směnky i hlavní funkce, které může směnka coby cenný papír plnit.

Ve druhé kapitole své práce nazvané „Druhy směnek“ se věnuji základní charakteristice a rozlišení směnky cizí a směnky vlastní. Dále ve výkladu pojednávám o tzv. redukovaných směnkách a blankosměnce, které je věnována vzhledem k jejímu významu větší pozornost.

Třetí kapitola, kterou jsem pojmenoval „Účastníci směnečných vztahů“, obsahuje výklad věnovaný subjektům směnečněprávního vztahu, a to nejen základního, ale i rozšířeného. Pro zajímavost zde uvádím též účastníky tzv. směnečné intervence, ačkoliv tento institut již dnes prakticky používán není.

Jádrem mé práce je kapitola čtvrtá nazvaná „Náležitosti směnek“. Po obecnějším úvodu k tématu se podrobně zabývám náležitostmi směnky cizí, k čemuž jsem využil nejen odbornou literaturu, ale i rozsáhlou judikaturu zejména Nejvyššího soudu ČR a vrchních soudů. V podkapitole věnované směnce vlastní často odkazuji na to, co již

bylo uvedeno u směnky cizí, neboť velká část tohoto výkladu je na směnku vlastní analogicky aplikovatelná. To je zohledněno i tím, že ve výkladu k náležitostem směnky cizí je často argumentováno judikaturou, jež se vztahuje ke směnce vlastní. Na závěr čtvrté kapitoly pak krátce pojednávám o směnkách směšujících některé prvky směnek cizích a vlastních.

Abstract – The concept of a bill of exchange and promissory note

I have chosen the topic of the Thesis "The concept of a bill of exchange and promissory note" particularly due to the fact that I have become interested gradually in the issue of bills of exchange and promissory notes and in particular bill of exchange and promissory note essentials during the seminars of the commercial law and writing of the thesis has been an opportunity for me to extend my knowledge, concerning this institute. I got intrigued by the bills of exchange and promissory notes, particularly by their remarkably constant and permanent legislation in conjunction with specific requirements for formal quality, which is typical for bills of exchange and promissory notes. In my opinion, the bills of exchange are widely used instrument in our daily life, whose features and drawbacks their users may not even realize. It is for that reason, that the bill of exchange and promissory note essentials need increased attention due to their fundamental importance.

The aim of my thesis has been to analyze primarily individual bill of exchange and promissory note essentials with the use of literature, and also of the rich case law, which relates to this theme.

The thesis consists of four chapters, with the first chapter entitled "Introduction to the bills of exchange and promissory notes law", in which I shortly dedicate my time to the origin of bills of exchange and promissory notes and history of their legal regulation in the Czech Republic from thus by the Bill of exchange and promissory note Act No 1/1928 Coll. Furthermore, in this chapter I mention briefly a relationship of the effective Bill of Exchange and Cheque Act, no. 191/1950 Coll. to other legislation and as well as I am giving main features of the bill of exchange and promissory note and also main functions, which may a bill of exchange and promissory note as a security provide.

The second chapter of my work, entitled "Types of bills of exchange and promissory notes", has been dedicated to basic characteristics and resolution between bill of exchange and promissory note. Further in the interpretation I discuss so-called reduced bills and a blank bill of exchange, which have been given greater attention, regarding their importance.

The third chapter, which I have named “Parties of bill of exchange and promissory note relations”, provides characteristics of parties of bill of exchange and promissory note basic and advanced relations. Interestingly, I am mentioning also the participants of bill of exchange intervention there, although that institution is not practically used today.

The core of my work is the fourth chapter, entitled “Bill of exchange and promissory note essentials”. After a general introduction to the topic, I describe particular bill of exchange essentials, which I have used not only literature for, but also extensive jurisprudence of the Supreme Court and High Courts. In the subchapter devoted to the promissory note essentials I often refer to what has already been stated in the bill of exchange essentials, since a large portion of this interpretation is analogously applicable. This is reflected by the fact that in the interpretation of the bill of exchange essentials are often argued cases, which relates to the promissory notes. At the end of the fourth chapter I discuss briefly some bills of exchange and promissory notes, which mingle some of their elements.

Klíčová slova/Key words

Směnka vlastní; směnka cizí; podstatné náležitosti

Promissory note; bill of exchange; essential elements